

Brüssel, 23.11.2017
COM(2017) 693 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa CO2-turu toimimise kohta

Sisukord

Kasutatud lühendid	3
1. SISSEJUHATUS	4
2. ELi HKS-i TARISTU	6
2.1. ELi HKS-iga hõlmatud tegevusalad, käitised ja õhusõiduki käitajad	6
2.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi	8
3. CO ₂ -TURU TOIMIMINE 2016. AASTAL	9
3.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd	9
3.1.1. Piirmäär	9
3.1.2. Välja antud LHÜd	11
3.1.3. Rahvusvahelised ühikud	20
3.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd	22
3.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine	22
4. LENNUNDUSSEKTOR	26
5. TURUÜLEVAADE	28
5.1. LHÜde õiguslik laad ja maksustamine	29
6. SEIRE, ARUANDLUS JA HEITKOGUSTE TÕENDAMINE	30
7. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE	33
8. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE	34
9. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED	36
LISA	36

Kasutatud lühendid

THVd	tõendatud heitkoguste vähendamise ühikud
CORSIA süsteem	rahvusvahelise lennunduse CO ₂ -heite kompenseerimise ja vähendamise süsteem
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
EEX	Euroopa energiabörs
EIP	Euroopa Investeerimispank
HVÜd	heitkoguste vähendamise ühikud
ELi HKS	ELi heitkogustega kauplemise süsteem
ICAO	Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon
ICE	ICE Future Europe
MiFID 2	finantsinstrumentide turgude direktiiv
PFCd	perfluorosüsivesinikud

1. SISSEJUHATUS

Alates 2005. aastast on ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) olnud ELi strateegia nurgakivi, et vähendada kasvuhooonegaaside heitkoguseid nii tööstuses kui ka elektrienergiasektoris. See aitab oluliselt saavutada ELi eesmärki vähendada kasvuhooonegaaside heidet 2020. aastaks 20 % võrreldes 1990. aasta tasemega. Kuigi EL on seda eesmärki ületamas,¹ on vaja jätkuvalt teha edusamme, et vähendada kasvuhooonegaaside heidet 2030. aastaks vähemalt 40 %, nagu on ette nähtud ELi 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikuga². Liidusisene heite vähendamise 2030. aasta eesmärk saavutatakse ELis ühiselt heite vähendamisega nii HKSiga hõlmatud kui ka hõlmatamata sektorites. Hästi toimiv ja reformitud ELi HKS on siiski peamine mehhanism, mis aitab seda eesmärki saavutada ja vähendada kasvuhooonegaaside heidet süsteemiga hõlmatud sektorites 43 % võrreldes 2005. aasta tasemega.

Et ELi HKSis oleks võimalik seda eesmärki saavutada, esitas komisjon 2015. aasta juulis seadusandliku ettepaneku³ ELi HKS-i neljandaks kauplemisperioodiks (2021–2030) reformida. 2017. aasta novembri alguses saavutati pärast ulatuslikke kolmepoolseid läbirääkimisi poliitiline kokkulepe⁴.

Käesolev aruanne Euroopa CO₂-turu toimimise kohta esitatakse kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ⁵ (ELi HKS-i direktiiv) artikli 10 lõikega 5 ja artikli 21 lõikega 2. Direktiivi kohaselt on aruande eesmärk anda igal aastal korrapärane ülevaade Euroopa CO₂-turu arengust.

Tabel 1. Varasematel aastatel avaldatud CO₂-turu aruanded⁶

Viide	Ajavahemik	Poliitiline taust
COM(2012) 652	2008–2011	Hinnata regulatiivmeetmete vajalikkust, arvestades lubatud heitkoguse ühikute (LHÜd) ülejäägi suurenemist
COM(2015) 576	2013–2014	Esimene energialiidu olukorda käsitlev aruanne
COM(2017) 48	2015	Teine energialiidu olukorda käsitlev aruanne

Käesolev aruanne hõlmab 2016. aastat, kuid selles käsitletakse ka teatavaid algatusi, mis on kavandatud või kokku lepitud 2017. aastal. Eelmise aruandega võrreldes sisaldab see uut

¹ 2015. aastal oli ELi kasvuhooonegaaside heide hinnanguliselt 22 % allpool 1990. aasta taset.

² Riiklike prognooside kohaselt vähenevad heitkogused 2020. aastaks veelgi, kuid 2030. aasta eesmärgi saavutamiseks tuleb rakendada täiendavaid poliitikameetmeid.

³ COM(2015) 337, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015PC0337>.

⁴ Kolmepoolsed kohtumised on kolme osapoole mitteametlikud koosolekud, kus osalevad Euroopa Parlamendi, ELi Nõukogu ja komisjoni esindajad.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhooonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

⁶ Varasematel aastatel avaldatud aruanded on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en#tab-0-1.

peatükki CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise kavade kohta ning teavet esmakordselt 2017. aasta mais avaldatud turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja kohta. Kui ei ole märgitud teisiti, kasutati käesoleva aruande koostamisel avalikke ja 2017. aasta 30. juuniks komisjoni käsutuses olnud andmeid.

Aruande selgituste lahtrid sisaldavad üldist ja kirjeldavat teavet ELi HKS-i eri aspektide kohta.

2. ELi HKS-i TARISTU

2.1. ELi HKS-iiga hõlmatud tegevusalad, käitised ja õhusõiduki käitajad

ELi HKS toimib 31 Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigis. Süsteemiga piiratakse heitkoguseid, mida tekitavad peaaegu 11 000 elektrijaama ja tööstusettevõtet ning veidi enam kui 500 õhusõiduki käitajat, kes teevad EMP lennujaamade vahelisi lende. Süsteem hõlmab umbes 45 % ELi kasvuhoonegaaside heitkogustest.

ELi HKS-iiga reguleeritakse 3. etapis (2013–2020)* selliseid paikseid käitisi kasutavaid sektoreid nagu energiamahukad tööstusharud, sealhulgas elektrijaamad ja muud põletuskäitised, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 megavati (välja arvatud ohtlike jäätmete või olmejäätmete käitised), naftarafineerimistehased, koksiahjud ning raua ja terase, tsemendiklinkri, klaasi, lubja, telliste, keraamika, tselluloosi, paberi ja papi, alumiiniumi, naftakeemiasaaduste, ammoniaagi, lämmastik- ja adipiinhappe, glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine ning CO₂ kogumine, torutransport ja maapõues säilitamine.

Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) üleilmse lähenemisviisi vastuvõtmiseni hõlmas ELi HKS lennundussektoris kuni 2016. aasta lõpuni vaid EMPs toimuvaid lende. 2016. aasta oktoobris võeti ICAOs vastu resolutsioon rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kohta, mis võetakse kasutusele 2021. aastal. Seda arvesse võttes tegi komisjon ettepaneku kasutada EMP-sisest lähenemisviisi ka pärast 2016. aastat (vt punkt 4).

ELi HKS hõlmab süsinikdioksiidi (CO₂) heiteid, lämmastikoksiidi (N₂O) heiteid kogu lämmastik-, adipiin-, glükoolhappe ja glüoksaali tootmisest ning perfluorosüsinike (PFC) heiteid alumiiniumi tootmisest. Kuigi osalemine ELi HKS-is on kohustuslik, on mõnes sektoris hõlmatud ainult teatavast suuruselt suuremad käitised. Lisaks sellele võivad osalevad riigid jätta ELi HKS-ist välja väikesed käitised, kui on olemas meetmed, millega vähendada nende käitiste heidet sama palju, kui seda oleks tehtud juhul, kui käitised oleksid süsteemiga hõlmatud. Osalevad riigid võivad ELi HKS-i ka rohkem sektoreid ja kasvuhoonegaase lisada.

*ELi HKS-i 1. ja 2. etapi kohta leiab teavet aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_en.

Vastavalt osalevate riikide⁷ 2017. aastal aruannetele, mille nad esitasid artikli 21 alusel, oli 2016. aastal kokku 10 790 lubatud käitist võrreldes umbes 10 950ga 2015. aastal ja umbes 11 200ga sellele eelnenud aastal.

⁷ Artikli 21 alusel esitatud aruannete puhul hõlmab mõiste „osalevad riigid“ või lihtsalt „riigid“ ELi 28 liikmesriiki ja EMP riike (Island, Norra ja Liechtenstein).

Nagu varasematel aastatel olid ka 2016. aastal ELi HKSis osalevates käitistes põletatud kütused endiselt valdavalt fossiilkütused. Siiski teatas 29 riiki (võrreldes 27 riigiga 2015. aastal) ka biomassi kasutamisest 2079 käitises (19 % kõigist käitistest). Ainult kaks riiki (LI ja MT) ei teatanud biomassi kasutamisest⁸. Biomassiga seotud heitkogused olid 2016. aastal umbes 141 miljonit tonni CO₂ (8 % ELi HKSis teatatud heitkogustest), 2015. aastal olid need ligikaudu 125 miljoni tonni CO₂-ga (umbes 7 % ELi HKSis teatatud heitkogustest). Nagu eelmisel aastal, teatasid kaks liikmesriiki (DE ja SE), et kolm õhusõiduki käitajat kasutavad vähesel määral biokütust (2015. aastal oli selliseid käitajaid neli)⁹.

Iga-aastastel heitkogustel¹⁰ põhinevate käitisekategoriate puhul nähtub 2016. aasta andmetest, et eelmistel aastatel olid umbes 72 % käitistest A-kategorias, peaaegu 21 % B-kategorias ja veidi rohkem kui 7 % C-kategorias. Rohkem kui 6202 käitiseist teatati kui „vähese heitega käitiseist“ (57,5 % kõigist käitistest).

ELi HKSiga hõlmatud põletuskäitisi leidub kõigis osalevates riikides, samal ajal nafta rafineerimise, terasetootmise ning tsemendi-, lubja-, klaasi-, keraamika-, tselluloosi- ja paberitootmisega tegeletakse enamikus osalevates riikides. Mis puudutab ELi HKSiga hõlmatud tegevusalasid, mida on täiendavalt loetletud seoses muu kui CO₂-heitega, siis peamiselt alumiiniumi ja perfluorosüsivesinike (PFCd) jaoks välja antud lubadest teatati 13 riigi (DE, ES, FR, GR, IS, IT, NL, NO, RO, SE, SI, SK, UK) puhul ning lämmastikhappe tootmise ja N₂O kohta välja antud lubadest teatati 21 riigi (erandid on CY, DK, EE, IE, IS, LI, LU, LV, MT ja SI) puhul. Muudest N₂O-heitega sektoritest – adipiinhappe tootmine ning glüoksaal- ja glüoksüülhappe tootmine – teatati vastavalt kolme (DE, FR, IT) ja kahe (DE, FR) riigi puhul. Nagu eelmisel aastal teatasid kaks riiki (FR ja NO) CO₂ kogumisest ja säilitamisest.

Kaheksa riiki (DE, ES, FR, HR, IS, IT, SI, UK) on kasutanud võimalust arvata väikeheitetekiitajad ELi HKSist välja kooskõlas ELi HKSis direktiivi artikliga 27. Nagu ka 2015. aastal moodustasid 2016. aastal välja jäetud heitkogused ligikaudu 4 miljonit tonni CO₂ (umbes 0,22 % kontrollitud koguheitest).

Artikli 21 alusel 2017. aastal esitatud aruannete kohaselt on siiani seitse riiki (BE, DK, FR, HR, HU, LI, LT) kasutanud eelist, mis on ette nähtud komisjoni määruse (EL) nr 601/2012 („seire- ja aruandlusmäärus“) artikliga 13, mille kohaselt lubatakse vähese riskiga juhtumite korral kasutada paiksete käitiste puhul lihtsustatud seirekavasid. Alates 2015. aastast on

⁸ ELi HKSis on biomassi heitkogused nullmääraga, st heitkogused tuleb teatada, kuid nende eest ei ole vaja LHÜsid tagastada.

⁹ Artikli 21 alusel teatatud heitkogused, mis tulenesid biokütuste kasutamisest, moodustasid alla 0,04 % asjaomase õhusõidukikäitaja üldisest heitkogusest.

¹⁰ Vt komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30), mille kohaselt C-kategooria käitistest pärineb üle 500 000 tonni CO₂-heidet aastas, B-kategooria käitised paiskavad õhku 500 000–50 000 tonni CO₂ aastas ning A-kategooria käitised paiskavad õhku vähem kui 50 000 tonni CO₂ aastas. Lisaks sellele on vähese heitega käitised A-kategooria alamkategooria käitised, mis paiskavad õhku alla 25 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas.

lisandunud vaid Taani. Vähest heidet tekitavate õhusõiduki käitajate puhul on selle sätte kasutamisest teatanud neli riiki (BE, FI, IS ja PL), kusjuures Belgia lisandus pärast 2015. aastat.

Mis puudutab õhusõiduki käitajaid, siis 2016. aastal oli seirekava 503 õhusõiduki käitajal (2015. aastal oli see arv 524 ja 2014. aastal 611). See näitab ELi HKSiga hõlmatud õhusõiduki käitajate arvu stabiliseerumist. Ligikaudu 60 % (300) olid äriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitajad, samas kui ülejäänud 40 % (203) olid mitteäriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitajad¹¹. Kokku 249 (peaaegu 50 %) kvalifitseerus väikeheitetekitajateks (2015. aastal 274 (52 %) ja 2014. aastal 329 (54 %)).

2.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi

Liidu registris ja Euroopa Liidu tehingulogis (ELi tehingulogi) registreeritakse kontodel hoitavad kogused ja kontodevahelised tehingud, mis võimaldab jälgida üldiste ja lennunduse LHÜde kuuluvust ja nendega seotud tehinguid. Neid süsteeme käitab ja haldab komisjon. Riiklikud haldajad 31 osalevas riigis toimivad kontaktisikutena umbes 15 000 konto esindaja (äriühingud või füüsilised isikud) jaoks.

Kui liidu register sisaldab paiksete käitiste ja õhusõiduki käitajate kontosid, siis ELi tehingulogi kontrollib automaatselt kõiki kontodevahelisi tehinguid, registreerib need ja annab nende tegemiseks loa, tagades seega, et kõik tehingud vastavad ELi HKS-i eeskirjadele. Seega annavad need süsteemid Euroopa heiteallikatele, kauplejatele ja 31 riigi ametiasutustele vahendid järgmiste ELi HKS-i toimingute tegemiseks: tasuta LHÜde eraldamine paiksetele käitistele ja lennuettevõtjatele, heitkoguste registreerimine, loa andmine heiteallikatele, kutselistele kauplejatele ja füüsilistele isikutele tehingute tegemiseks LHÜde kontodevahelise ülekandmise teel ning loa andmine heiteallikatele heitkoguste katmiseks LHÜde tagastamisega.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta otsus nr 406/2009/EÜ, milles käsitletakse liikmesriikide jõupingutusi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, et täita ühenduse kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid aastaks 2020 (ETL 140, 5.6.2009, lk 136).

2016. aastal jätkas liidu register usaldusväärsete teenuste osutamist Euroopa heiteallikatele (paiksed käitised ja lennuettevõtjad), kauplejatele ja riigi ametiasutustele.

Registris tehti mitu tehnilist ja kasutamiseiga seotud täiustust. Täiustused puudutavad kasutajateabe käsitlemist, kontosid ja tehinguid ning autentimissüsteemi, mida parandati oluliselt ja mis muudeti EU Login-iks.

¹¹ Äriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks reisijaid vedav lennuettevõtja, kes osutab teenuseid üldsusele. Mitteäriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks eraõhusõiduki omanik.

2017. aasta suvel algatas komisjon liidu registri kasutajaliidest käsitleva uuringu, küsides kasutajate arvamust liidese praeguse toimimise kohta. Eesmärk oli registri kasutamise kogemust veelgi parandada.

3. CO₂-TURU TOIMIMINE 2016. AASTAL

Selles peatükis esitatakse teavet ELi HKSi pakkumise ja nõudluse kohta. Pakkumist käsitlev punkt sisaldab teavet piirmäära, tasuta eraldamise, programmi „NER300“, enampakkumisel müümise ning elektrienergiasektoriga seoses täieliku enampakkumise põhimõttest tehtavate erandite, aga ka rahvusvaheliste ühikute kasutamise kohta. Uue elemendina sisaldab selle aasta aruanne kaudsete CO₂-ga seotud kulude hüvitamise kavasad käsitlevat peatükki.

Nõudluse poole pealt antakse teavet tõendatud heitkoguste ning LHÜde pakkumise ja nõudluse tasakaalustamise meetodite (nt turustabiilsusreserv) kohta.

3.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd

3.1.1. Piirmäär

Piirmäär tähistab nende kasvuhoonegaaside absoluutkogust, mida võib süsteemi raames õhku paisata heite vähendamise eesmärgi saavutamise tagamiseks, ning see vastab kauplemisperioodil ringlusse lastud LHÜde arvule. 3. etapis kohaldatakse kogu ELi hõlmavat piirmäära, mis asendab varasemat riiklike piirmäärade süsteemi.

Paiksete käitiste 2013. aasta heite piirmääraks kehtestati 2 084 301 856 LHÜd. See väheneb igal aastal lineaarselt 1,74 % keskmisest LHÜde üldkogusest, mis eraldati igal aastal ajavahemikul 2008–2012, tagades sellega, et nende LHÜde arv, mida võivad kasutada paiksed käitised, on 2020. aastal 21 % väiksem, kui see oli 2005. aastal.

Lennundussektori piirmääraks kehtestati algselt 210 349 264 lennunduse LHÜd aastas, mis on 5 % väiksem lennunduse 2004.–2006. aasta heitkoguste aastasest keskmisest. 1. jaanuaril 2014 suurenes see 116 524 lennunduse LHÜ võrra, et võtta arvesse Horvaatia ühinemist ELi HKSigaga. Nimetatud piirmäär pidi kajastama 2008. aasta õigusakti,* millega lisati ELi HKSi lennundus ja milles sätestati, et ELi HKSigaga hõlmatakse EMPst lähtuvad, sinna suunduvad ja selle piires toimuvad lennud. 2013.–2016. aastal oli ELi HKSi kohaldamisala siiski ajutiselt piiratud EMP piires toimuvate lendudega, et toetada ICAOd üleilmse meetme väljatöötamisel. Seetõttu oli 2013.–2016. aastal ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv oluliselt väiksem kui algne piirmäär. Arvestades 2016. aasta oktoobris üleilmse meetmega seoses saavutatud edu, tegi komisjon ettepaneku kasutada praegust lähenemisviisi ka pärast 2016. aastat (vt punkt 4).

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/101/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada lennutegevus ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi.

Tabelis 2 on esitatud paiksete käitiste piirmäärad ning ELi HKSi 3. etapis igal aastal ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv¹².

Tabel 2. ELi HKSi piirmäär aastatel 2013–2020

Aasta	Aastane piirmäär (<i>käitised</i>)	Aastas ringlusse lastud lennunduse LHÜd ¹³
2013	2 084 301 856	32 455 312
2014	2 046 037 610	41 681 025
2015	2 007 773 364	48 543 026
2016	1 969 509 118	38 034 475
2017	1 931 244 873	37 833 819 ¹⁴
2018	1 892 980 627	
2019	1 854 716 381	
2020	1 816 452 135	

¹² Alates 2013. aastast ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv on alt ülespoole lähenemisviisi tulemus, mis algab tasuta eraldamisest (määratakse käitajate EMPs toimuva tegevuse jaoks kindlaks tegevuspõhiste võrdlusaluste põhjal). Seejärel tuletatakse enampakkumisel müüdavate LHÜde arv, tuginedes asjaolule, et tasuta eraldamine (sh erireserv hilisemaks jaotamiseks kiiresti kasvavatele õhusõiduki käitajatele ja uutele osalejatele) peaks moodustama üldarvust kokku 85 % ning enampakkumine 15 %.

¹³ Aastatel 2017, 2018, 2019 ja 2020 ringlusse lastavate lennunduse LHÜde arv sõltub komisjoni seadusandliku ettepaneku tulemusest (vt punkt 4).

¹⁴ Enampakkumistel müüdud LHÜde arv pärineb 2017. aasta augustist (vt punkt 4).

3.1.2. Välja antud LHÜd

3.1.2.1. Tasuta eraldamine

Kuigi 3. etapis on enampakkumised vaikemeetod LHÜde eraldamiseks ELi HKSi osalevatele ettevõtetele, eraldatakse märkimisväärne kogus LHÜsid kuni 2020. aastani ja pärast seda tasuta. Kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:

- elektritootmisele ei eraldata enam tasuta LHÜsid;
- LHÜd jagatakse tasuta vastavalt ELi ühtlustatud eeskirjadele;
- LHÜde tasuta eraldamine põhineb heite võrdlusel, et suurendada stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja premeerida kõige tõhusamaid käitisi;
- loodud on kogu ELi hõlmav uute osalejate reserv (NER), mis on võrdne 5 %ga 3. etapi LHÜde koguarvust.

LHÜsid eraldatakse tasuta tööstuskäitistele, et vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise võimaliku riski (olukord, kus ettevõtted viivad ELi kliimapolitikaga kaasnevate kulude tõttu oma tootmise kolmandatesse riikidesse, kus kasvuhoonegaaside heite piirangud on leebemad, kuid sellega võib kaasneda üldiste heitkoguste suurenemine). Sektorid ja alamsektorid, mille puhul loetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu märkimisväärseks, lisatakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite nimekirja,* mis praegu hõlmab ajavahemikku 2015–2019.

* Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite kehtiv nimekirja on kättesaadav aadressil <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32014D0746>.

3. etapis eraldatakse 39 % kõigist saadaolevatest LHÜdest tasuta tööstusele ja elektritootmiskäitistele nende toodetava soojusenergia jaoks. See osakaal suureneb veelgi, kuna tasuta eraldamine uutele osalejatele jätkub kuni 2020. aastani. Seda, kui suur osa uute osalejate reservist võetakse eelolevatel aastatel kasutusele, ei ole võimalik kindlaks määrata. Komisjoni 2015. aasta mõjuhinnangu¹⁵ kohaselt eeldati suundumusi järgides siiski, et uute osalejate reservist ei eraldata täiendavalt tasuta rohkem kui 2 % piirmäärast. Seega moodustavad 3. etapis tasuta eraldatavad LHÜd eeldatavasti umbes 41 % LHÜde üldkogusest. Peale selle kasutatakse umbes 2 % üldisest piirmäärast innovaatilise vähese CO₂-heitega tehnoloogia kasutuselevõtu rahastamiseks programmi „NER300“ kaudu¹⁶. Seega on enampakkumiste osakaal 3. etapis 57 %.

3. etapis on uutel käitistel ja oluliselt võimsust suurendavatel käitistel võimalik saada täiendavalt tasuta LHÜsid uute osalejate reservist. Algses uute osalejate reservis oli pärast programmi „NER300“ jaoks 300 miljoni LHÜ mahaarvamist alles 480,2 miljonit LHÜd.

¹⁵ SWD(2015) 135 final,

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/revision/docs/impact_assessment_en.pdf.

¹⁶ Programm „NER300“ on rahastamisprogramm, mis on ette nähtud innovaatilistele vähese CO₂-heitega energiatootmise näidisprojektidele ja mida rahastatakse uute osalejate reservist võetud 300 miljoni LHÜ rahalisteks vahenditeks konverteerimise abil (vt punkt 3.1.2.2).

Kogu 3. etapiks on reserveeritud 654 kätisele 139,9 miljonit LHÜd¹⁷. Ülejäänud uute osalejate reservi, mille maht on 340,3 miljonit LHÜd, võib jaotada edaspidi. Eeldatakse, et suur osa neist LHÜdest jääb siiski eraldamata.

Kuni 2017. aasta juunini vähenes algselt 3. etapi jaoks tehtud arvutustega võrreldes eraldamine umbes 301,9 miljoni LHÜ võrra tänu sellistele kätistele, mis olid tegevuse lõpetanud või vähendanud oma toodangut või tootmisvõimsust.

Tabel 3. Aastatel 2013–2017 ettevõtetele tasuta eraldatud LHÜde arv (miljonites)¹⁸

	2013	2014	2015	2016	2017
Tasuta eraldamine ¹⁹ (EL 28 + EMP ja EFTA riigid)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2
Eraldatud uute osalejate reservist (greenfield-investeeringud ja võimsuse suurendamine)	11,2	14,6	17,3	18,3	17,6
Tasuta LHÜd, mis on jäänud eraldamata tootmise lõpetamise või tootmises või tootmisvõimsuses tehtud muudatuste tõttu	40,2	58,6	69,9	65,5	67,5

Kuna nõudlus tasuta LHÜde järele ületas saadaoleva koguse, on vähendatud eraldisi kõigile ELi HKSi osalevatele kätistele sama protsendi võrra, kasutades sektoriülest paranduskoefitsienti (vastavalt HKSi direktiivile). Paranduskoefitsient arvutati tasuta eraldamise vähenemisena, mis oli 2013. aastal umbes 6 % ja mida igal aastal järk-järgult suurendatakse, kuni see on 2020. aastal ligikaudu 18 %.

28. aprillil 2016 tühistas Euroopa Kohus²⁰ alates 1. märtsist 2017 komisjoni otsusega 2013/448/EL kehtestatud sektoriülese paranduskoefitsiendi väärtused (vt lisa 5. liide). Seetõttu vaatas komisjon 24. jaanuaril 2017 nimetatud otsusega kehtestatud väärtused läbi²¹, et viia need Euroopa Kohtu otsusega vastavusse.

¹⁷ Esitatud arvud pärinevad 2017. aasta juulist:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/allowances/docs/170711_status_table_ner.pdf.

¹⁸ Arvud hõlmavad kuni 2017. aasta juulini saadud teatise ning need võivad liikmesriikide hilisemate teatiste põhjal palju muutuda.

¹⁹ Esialgne arv enne tabelis allpool märgitud vähenduste kohaldamist.

²⁰ Euroopa Kohtu 28. aprilli 2016. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 ja C-391/14 kuni C-393/14: Borealis Polyolefine GmbH jt vs. Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft jt, EU:C:2016:311.

²¹ Komisjoni otsus 2017/126/EL, ELT L 19, 25.1.2017, lk 93.

3.1.2.2. Programm „NER300“

Programm „NER300“ on suuremahuline rahastamisprogramm, mis on ette nähtud innovaatilistele vähese CO₂-heitega energiatootmise näidisprojektidele. Programmi eesmärk on tutvustada ELis süsinikdioksiidi keskkonnaohutut kogumist ja säilitamist ning innovaatilist taastuvenergia tööstustehnoloogiat.

Programmi „NER300“ rahastatakse ELi HKS-i 3. etapi jaoks loodud uute osalejate reservist võetud 300 miljoni LHÜ rahalisteks vahenditeks konverteerimise abil. Rahalisteks vahenditeks konverteerimise tulu eraldatakse projektidele, mille valimiseks korraldatakse kahest voorust koosnev projektikonkurss detsembris 2012 ja juulis 2014.

Kahe projektikonkursi tulemusena eraldatakse kokku 2,1 miljardit eurot 20 ELi liikmesriiki hõlmavale 38 taastuvenergia projektile ning ühele süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projektile. Neli neist on juba töös: bioenergia projekt BEST Itaalias, bioenergia projekt Verbiostraw Saksamaal, Windpark Blaiken Rootsis ja alates 1. juulist 2017 Veja Mate avamere tuulepark Põhjamerel Saksamaal.

Lõplik investeerimisotsus on tehtud kokku 13 projekti kohta, samas kui neli projekti on tühistatud. Komisjon tegi ettepaneku investeerida tühistatud projektide puhul kasutamata jäänud vahendid ehk vähemalt 436 miljonit eurot uuesti olemasolevatesse rahastamisvahenditesse, st InnovFin'i energiatootmise näidisprojektidesse (Energy Demo Projects (EDP)) ja Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumenti, mida mõlemat haldab Euroopa Investeerimispank (EIP). Selleks kiitsid liikmesriigid 2017. aasta mais kliimamuutuste komitees heaks asjaomase muudatuse²² tegemise programmi „NER300“ käsitlevas otsuses²³.

Tabel 4. Esimese ja teise projektikonkursiga välja valitud NER300 projektid²⁴

	1. projektikonkurss	2. projektikonkurss
Projektid, mis on kavandamisel	1	17
Projektid, mille kohta on lõplik investeerimisotsus tehtud	11	2
Käimasolevad projektid	4	0
Tühistatud projektid	4	0
Kokku	20	19

²² https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/lowcarbon/ner300/docs/2017_draft_amendment_post_ccc_en.pdf.

²³ Komisjoni otsus 2010/670/EL, ELT L 290, 6.11.2010, lk 39.

²⁴ Kooskõlas komisjoni otsusega 2010/670/EL tuleb esimese projektikonkursi võitnud projektide kohta teha lõplik investeerimisotsus 2016. aasta lõpuks ja teise projektikonkursi võitnud projektide kohta 2018. aasta juuni lõpuks.

NER300 täiendava projektikonkursi väljakuulutamist ei ole ette nähtud. Komisjon keskendub praegu rahastamiseks väljavalitud projektide elluviimisele²⁵ ning kasutamata vahendite kiirele taasinvesteeringumisele.

3.1.2.3. Kaudsete CO₂-ga seotud kulude hüvitamine

Nagu on selgitatud punktis 3.1.2.1, on LHÜsid õigus tasuta saada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga energiamahukatel tootmisharudel, et katta oma otsesed CO₂-ga seotud kulud. Lisaks sellele võivad ELi liikmesriigid anda riigiabi, et hüvitada mõnele energiamahukale tootmisharule kaudsed CO₂-ga seotud kulud, st elektrienergia hinnatõusud, mida elektrienergia tootjad neile ELi HKSis osalemise tõttu üle kannavad.

Selleks et tagada kaudsete CO₂-ga seotud kulude ühtlustatud hüvitamine liikmesriikides ja vähendada siseturul konkurentsimoonusi, võttis komisjon vastu ELi HKS-i riigiabi suunised* ajavahemikuks 2013–2020. Suunistes määratakse muu hulgas kindlaks abikõlblikud sektorid ja kaudsete CO₂-ga seotud kulude hüvitamise maksimumsummad. Sellel eesmärgil antav riigiabi on osaline ja väheneb aja jooksul,** säilitades niimoodi kooskõlas ELi HKS-i eesmärkidega elektritootmise tõhususe ja taastuvenergiiale ülemineku stiimulid.

* Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat, ELT C 158, 5.6.2012, lk 4.

** Abikõlblike kulude maksimaalne osakaal langeb 85 %-lt 2013.–2015. aastal 75 %-le 2019.–2020. aastal.

Seni on komisjon heaks kiitnud kümme riigiabi kava kaudsete CO₂-ga seotud kulude hüvitamiseks. Tabelis 5 on esitatud alates 2013. aastast heaks kiidetud kaudsete CO₂-ga seotud kulude hüvitamise kavade kokkuvõte.

Tabel 5. 2012. aasta HKS-i suuniste²⁶ raames heaks kiidetud kaudsete CO₂-ga seotud kulude hüvitamise kavad

Liikmesriik	Kaudsete CO ₂ -ga seotud kulude hüvitamise kavade heakskiidetud ülemmäärad / (aasta keskmine heakskiidetud ülemmäär) miljonites	Kava kestus	Liikmesriikide 2016. aastal enampakkumistel teenitud tulu (v.a lennunduse LHÜd) miljonites
UK	£ 113 ²⁷ / (13–50)	2013–2020	€ 419
DE	€ 756 ²⁸ / (203–350)	2013–2020	€ 846
BE	€ 113 ²⁹ / (38)	2013–2020	€ 107

²⁵ Projektide elluviimist kajastav interaktiivne kaart on esitatud aadressil <https://setis.ec.europa.eu/NER300>.

²⁶ Kõikide otsuste mittekonfidentsiaalsed versioonid on kättesaadavad konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil: http://ec.europa.eu/competition/ejojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3.

²⁷ Eelarveprognoos aastateks 2013–2015.

²⁸ Eelarveprognoos aastateks 2013–2015.

²⁹ Maksimaalne hinnanguline kogueelarve sõltub CO₂-hinna prognoosidest.

NL	€ 156 ³⁰ / (78)	2013–2020	€ 142
EL	€ 160 ³¹ / (40)	2013–2020	€ 147
LT	€ 13,1 / (1–3)	2014–2020	€ 21
SK	€ 250 / (35)	2014–2020	€ 65
FR	€ 364 / (61)	2015–2020	€ 231
FI	€ 149 / (30)	2016–2020	€ 71
ES	€ 5 / (1–3)	2013–2015	€ 365
	€ 106 / (6–25)	2016–2020	

3.1.2.4. LHÜde müümine enampakkumisel

Alates ELi HKS-i 3. etapist on enampakkumine esmasturul LHÜde eraldamise vaikemeetod. Selles etapis müüakse rohkem kui pooled LHÜdest enampakkumisel ja kauplemisperioodi jooksul see osakaal pidevalt kasvab. Enampakkumisi reguleerib enampakkumismäärus,* milles on sätestatud enampakkumiste ajad, haldamine ja muud asjaolud, kuidas enampakkumisi korraldada, et tagada avatud, läbipaistev, ühtne ja mittediskrimineeriv protsess.

* Komisjoni 12. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1031/2010 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1).

Enampakkumised toimusid aruandeperioodil järgmiste enampakkumisplatvormide kaudu:

- Euroopa energiabörs (EEX), mis korraldab enampakkumisi ühtse enampakkumisplatvormina 25 liikmesriigile, kes osalevad ühises hankekorras, ja Poolale, kes otsustas ühise hankekorraga mitte ühineda, kuid ei ole siiani oma enampakkumisplatvormi määranud. 2016. aasta 5. septembri seisuga korraldab EEX enampakkumisi teise ühise enampakkumisplatvormina, mis määrati 13. juulil 2016;
- EEX, kes korraldab enampakkumisi Saksamaale välise enampakkumisplatvormina;
- ICE Future Europe (ICE), kes korraldab enampakkumisi Ühendkuningriigile välise enampakkumisplatvormina.

Island, Liechtenstein ja Norra ei ole LHÜde enampakkumist veel alustanud.

EEX, kes korraldab enampakkumisi 27 liikmesriigi (ühise enampakkumisplatvormi raames koostööd tegevad 25 liikmesriiki ning Saksamaa ja Poola) nimel, müüs 2016. aastal enampakkumisel 89 % kõigist enampakkumistel müüdnud LHÜdest, samas kui ICE müüs enampakkumistel Ühendkuningriigi nimel 11 % koguhulgast.

4. mail 2017 jõudis enampakkumismääruse alusel enampakkumisplatvormidel korraldatud enampakkumiste arv tuhandeni. 30. juuniks 2017 suurenes enampakkumiste arv 1036ni.

³⁰ Eelarveprognoos aastateks 2014–2015.

³¹ Eelarveprognoos aastateks 2015–2018.

Tabelis 6 antakse EEXi ja ICE enampakkumistel, sealhulgas üldiste LHÜde varajastel enampakkumistel,³² kuni 30. juunini 2017 müüdud LHÜde koguste ülevaade. Üldiste LHÜde kogused määrati kindlaks, võttes arvesse otsust 1359/2013/EL, millega lükati 900 miljoni LHÜ enampakkumine aastatelt 2014, 2015 ja 2016 edasi. Lennunduse LHÜde koguste kindlaksmääramisel võeti arvesse lennundussektorile otsuses nr 377/2013/EL ja määruses (EL) nr 421/2014 sätestatud ajutisi erandeid.

Tabel 6. Aastatel 2012–2017 enampakkumistel müüdud 3. etapi LHÜde kogumaht

Aasta	Üldised LHÜd	Lennunduse LHÜd
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017 (kuni 1. aprill) ³³	241 935 000	0

Enampakkumised viidi üldjuhul läbi latusalt ning enampakkumishinnad olid üldiselt kooskõlas järelturu hindadega ja märkimisväärseid probleeme või vahejuhtumeid ei esinenud. Tulenevalt üleminekust üleminekuaja enampakkumisplatvormilt selle järglasele ehk ühisele enampakkumisplatvormile ei toimunud 2016. aasta augustis umbes ühe nädala jooksul 25 osaleva liikmesriigi jaoks ühtegi enampakkumist.

EEXi 25. mail 2016 Poola jaoks korraldatud enampakkumine ja ICE 14. detsembril 2016 Ühendkuningriigi jaoks läbiviidud enampakkumine tühistati kooskõlas enampakkumismäärusega. Poola enampakkumise puhul oli põhjuseks asjaolu, et baashinna nõue ei olnud täidetud, kuid Ühendkuningriigi puhul oli pakkumiste kogumaht enampakkumise mahust väiksem. Koos nendega on alates 2012. aasta lõpust peetud enam kui tuhandest enampakkumisest tühistatud kokku viis enampakkumist. Lisa 2. liites on esitatud ülevaade enampakkumishindadest ajavahemikul 2013. aastast kuni 2017. aasta 30. juunini toimunud enampakkumistel, sealhulgas osavõtjate arv ning enampakkumistele esitatud ja enampakkumistel müüdud üldiste LHÜde suhtarv.

Enampakkumisplatvormid avaldavad iga enampakkumise üksikasjalikud tulemused selleks ette nähtud veebisaitidel. Lisateavet enampakkumiste tulemuste, sealhulgas osalejate,

³² 3. etapi LHÜde varajased enampakkumised viidi läbi 2012. aastal, pidades silmas elektrienergiasektoris valitsevat laialdast kaubandustava müüa energiat forvardlepingute alusel ja osta vajalik sisend (sealhulgas LHÜd) siis, kui müüakse oma väljundit.

³³ Lisaks müüdi ajavahemikul 2017. aasta 1. aprillist 30. juunini enampakkumistel 244 388 000 üldist LHÜd. Vastavalt 2017. aasta avaldatud enampakkumiskalendrile plaanitakse 2017. aasta juulist detsembrini müüa enampakkumistel veel 452 064 000 üldist LHÜd.

enampakkumistele esitatud ja enampakkumistel müüdud LHÜde suhtarvu ja hindade kohta leiab komisjoni poolt avaldatud liikmesriikide aruannetest³⁴.

Ajavahemikul 2012. aastast kuni 30. juunini 2017 toimunud enampakkumistel teenitud kogutulu oli üle 18,4 miljardi euro (ainuüksi 2016. aastal oli teenitud kogutulu 3,79 miljardit eurot). ELi HKS-i direktiiviga on ette nähtud, et vähemalt 50 % enampakkumistel saadud tulust – sealhulgas kogu tulu, mis on saadud solidaarsuse ja majanduskasvu edendamise eesmärgil eraldatud LHÜdest – peaksid liikmesriigid kasutama kliima ja energiaga seotud eesmärkidel. 2016. aastal said liikmesriigid HKS-i LHÜde enampakkumistel müümisest 3,79 miljardit eurot tulu. Vastavalt komisjonile esitatud teabele kavatsesid liikmesriigid kulutada või kulutasid 2016. aastal umbes 80 % sellest tulust konkreetsetele kliima ja energiaga seotud eesmärkidele,³⁵ kuid nendes on siiski erinevusi³⁶.

3.1.2.5. Elektrienergiasektorile ette nähtud erand täieliku enampakkumise põhimõttest

ELi HKS-i direktiivi artikliga 10c on ette nähtud erand üldisest enampakkumisenõudest, et soodustada teatavates ELi liikmesriikides investeringuid elektrienergiasektori ajakohastamiseks. Kümnest erandi kasutamise õigusega liikmesriigist kaheksa* kasutavad seda erandit ning eraldavad elektritootjatele tasuta teatava arvu LHÜsid, tingimusel et tehakse vastavad investeringud.

Artikli 10c alusel tasuta eraldatud LHÜd arvatakse maha sellest LHÜde hulgast, mille asjaomane liikmesriik müüks muidu enampakkumisel. Erandi rakendamist käsitlevatest riigisisestest eeskirjadest olenevalt võivad elektritootjad saada tasuta LHÜsid võrdväärset investeringutega, mida nad teevad oma riikliku investeerimiskava alusel, või maksetega, mille nad on teinud riiklikku fondi, mille kaudu on võimalik selliseid investeringuid rahastada.

* Erandit on õigus kasutada Bulgaarial, Eestil, Küprosel, Leedul, Lätil, Maltal, Poolal, Rumeenial, Tšehhi Vabariigil ja Ungaril. Malta ja Lätti ettevõtteid ei ole siia loetud.

Elektritootjatele 2016. aastal tasuta eraldatud LHÜde arv on esitatud lisa 1. liite tabelis 1 ning tasuta eraldatavate LHÜde maksimaalne arv aastas on esitatud 1. liite tabelis 2.

Teatatud investeerimistoetuse koguväärtus aastatel 2009–2016 on umbes 11 miljardit eurot. Umbes 80 % sellest kasutati taristu täiustamiseks ja ajakohastamiseks ning ülejäänud investeringud tehti keskkonnahoidliku tehnoloogia arendamiseks või tarneallikate mitmekesistamiseks. Näiteks Leedus investeeriti elektritootmise energiatarbimise vähendamisse, Tšehhi Vabariigis olemasoleva aurujaotustorustiku isolatsiooni väljavahetamiseks ja Bulgaarias peamiselt maagaasil töötava koostootmisjaama ehitamiseks.

³⁴ Aruanded on avaldatud komisjoni veebisaidil

http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm.

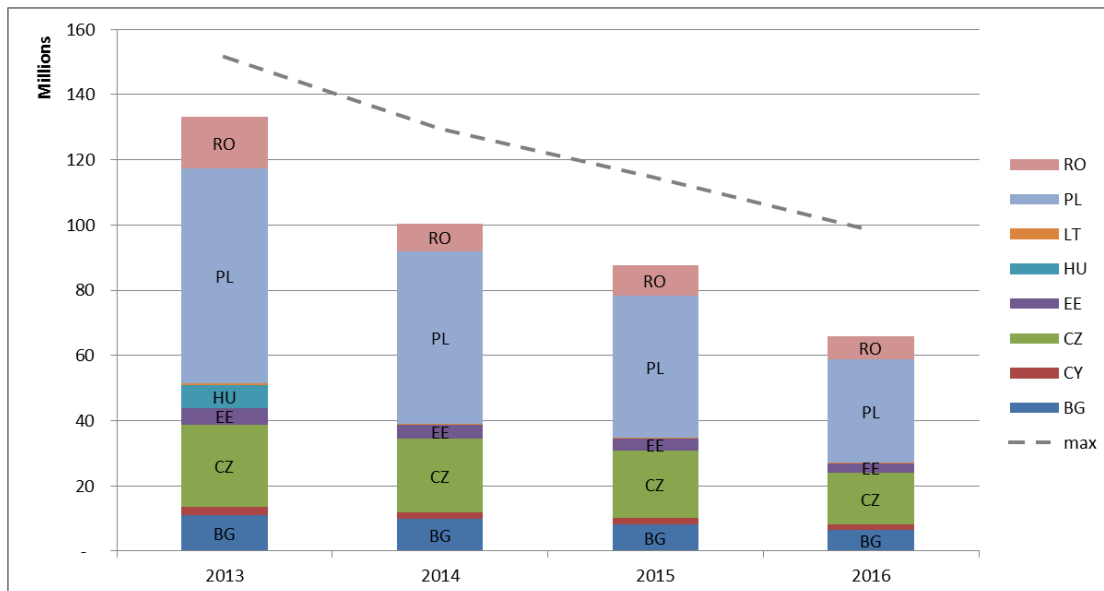
³⁵ Vt ELi HKS-i direktiivi artikli 10 lõige 3.

³⁶ Liikmesriikide enampakkumistel teenitud tulu kasutamise analüüs on avaldatud aadressil

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/auctioning/docs/auction_revenues_report_2017_en.pdf.

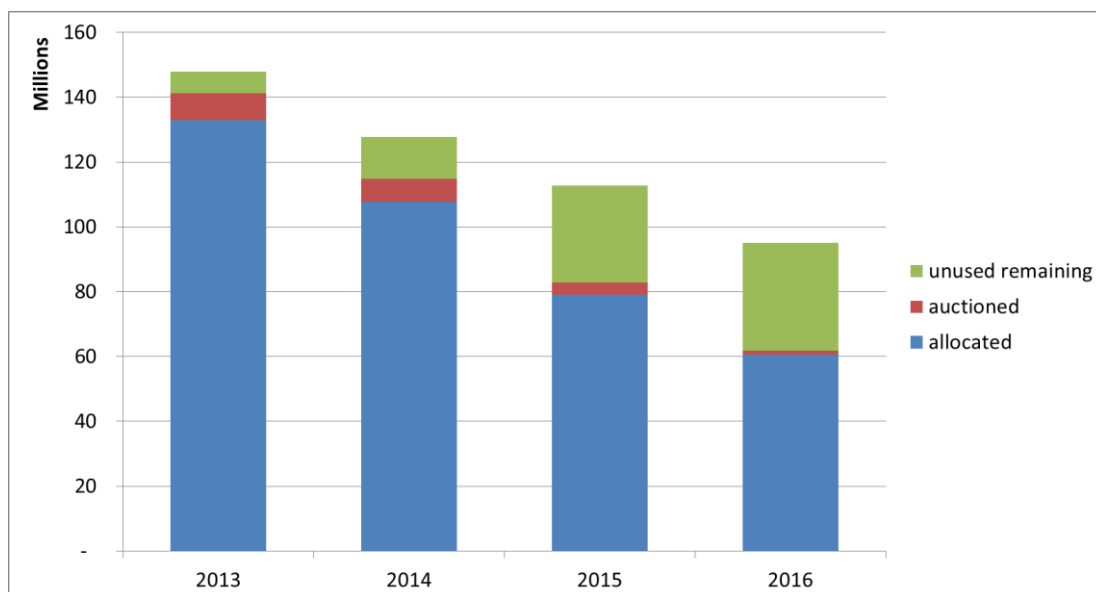
Kõik ülejäänud LHÜd, mida tasuta ei eraldata, lähevad enampakkumisele. Joonisel 1 on esitatud nende LHÜde arv, mida erandiõigusega liikmesriigid on taotlenud aastatel 2013–2016.

Joonis 1. Artikli 10c alusel tasuta eraldatud LHÜd

Joonisel 2 on näidatud, millises mahus artikli 10c kohaseid LHÜsid eraldati, enampakkumisel müüdi või kui palju neist on jäänud kasutamata. Näiteks Poola poolt aastatel 2013–2016 enampakkumistel müüdnud LHÜde arvust on maha arvatud 82 miljonit kasutamata LHÜd, kuid neid ei ole veel tasuta eraldatud ega enampakkumistel müüdavale kogusele lisatud.

Joonis 2. LHÜde jagunemine (tasuta eraldatud, enampakkumistel müüdnud, järelejäänud kasutamata LHÜd)

tasuta eraldatud LHÜd
enampakkumistel müüdü LHÜd
järelejäänud kasutamata LHÜd

Tabelis 7 on esitatud kuni 2016. aastani maha arvatud kasutamata LHÜde arv, mida müüdi enampakkumistel aastatel 2013–2016, ning järelejäänud kasutamata LHÜde arv.

Tabel 7. Artikli 10c kohaste kasutamata LHÜde arv, 2013–2016

Liikmesriik	Artikli 10c kohaste kasutamata LHÜde arv, mida müüdi enampakkumisel (miljonites)	Järelejäänud kasutamata LHÜde arv³⁷ (miljonites)
BG	6,9	0,0
CY	0,0	0,0
CZ	0,1	0,2
EE	0,2	0,3
HU	0	0,9
LT	0,3	0,6
PL	0,0	82,8
RO	8,8	6,6
Kokku	16,3	90,5

³⁷ Sisaldab 2017. aasta enampakkumiskalendri mahte.

3.1.3. Rahvusvahelised ühikud

ELi HKSis osalejad võivad kasutada Kyoto protokolli puhta arengu mehhanismist ja ühisrakendusest saadud rahvusvahelisi ühikuid, et täita osa oma ELi HKS-i kohustustest aastani 2020*. Need ühikud on finantsinstrumendid, mis vastavad ühele tonnile CO₂-le, mis on heite vähendamise projekti tulemusel atmosfäärist eemaldatud või mille võrra on selle hulk atmosfääris vähenenud. 3. etapis ei saa ühikuid enam vahetult tagastada, kuid neid võib igal ajal kalendriaasta jooksul vahetada LHÜde vastu.

ELi HKSis osalejad peavad ühikute kasutamisel täitma mitmesugusid kvalitatiivseid nõudeid: kasutada ei saa ühikuid, mis on saadud tuumaenergia-, metsastamis- ja taasmetsastamisprojektidest ning uutest projektidest, mis on pärast 2012. aastat registreeritud mujal kui vähim arenenud riikides. Samuti on kehtestatud rahvusvaheliste ühikute maksimaalne kogus, mida võivad kasutada paiksed käitised ja õhusõiduki käitajad**.

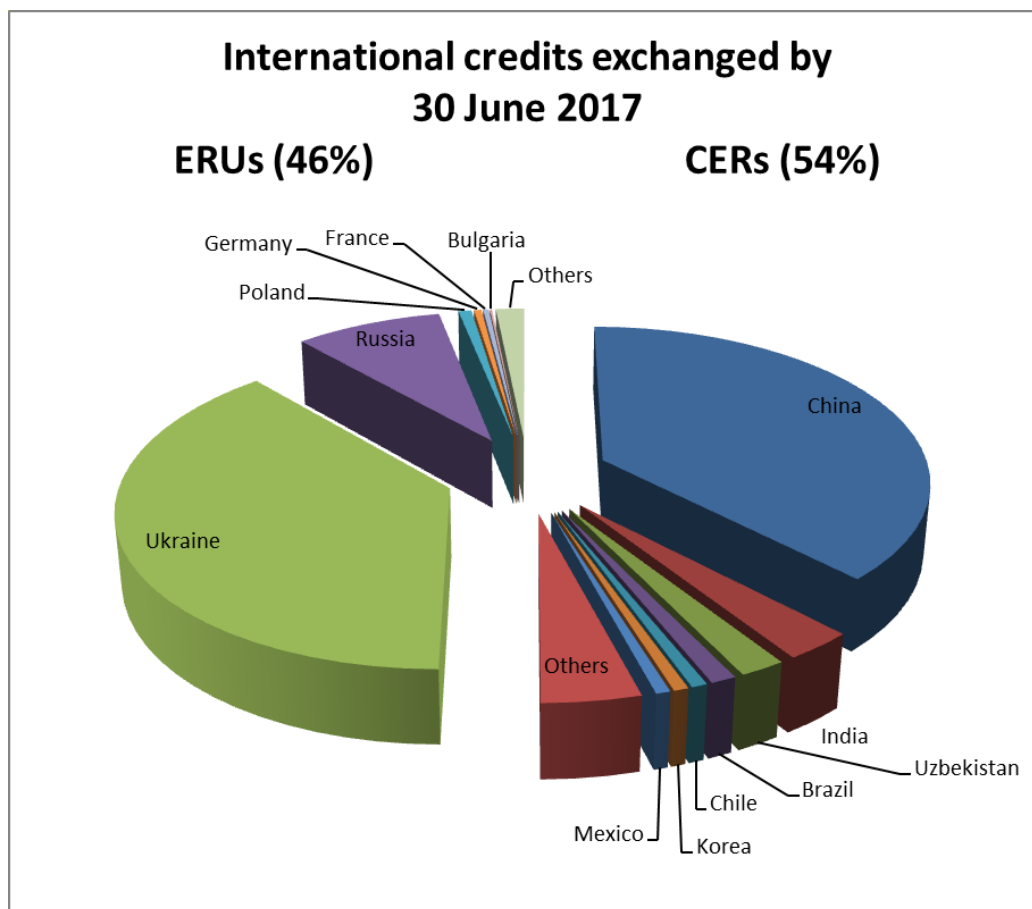
* Puhta arengu mehhanismi ja ühisrakenduse projektidest saadakse Kyoto protokolli kohaseid CO₂ arvestusühikuid: vastavalt tõendatud heitkoguste vähendamise ühikuid (THVd) ja heitkoguste vähendamise ühikuid (HVÜd). Komisjoni määruses (EL) nr 389/2013 on sätestatud, et selliste kolmandate riikide väljaantud HVÜsid, kellel ei ole õiguslikult siduvaid heite koguselise vähendamise eesmärke aastateks 2013–2020, nagu on sätestatud Kyoto protokolli Doha muudatuses, või kes ei ole selle muudatusega seotud ratifitseerimiskirja hoiule andnud, tuleks hoida liidu registris üksnes juhul, kui on kinnitatud, et need ühikud on seotud heite vähendamisega enne 2013. aastat.

**Komisjoni 8. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1123/2013 rahvusvaheliste ühikute kasutusõiguste määramise

Kuigi rahvusvaheliste ühikute kasutusõiguste täpne suurus 2. ja 3. etapis (2008–2020) sõltub osaliselt tulevaste tõendatud heitkoguste hulgast, peaks see turuanalüütikute prognooside kohaselt moodustama umbes 1,6 miljardit ühikut. 30. juuni 2017. aasta seisuga oli kasutatud või vahetatud rahvusvaheliste ühikute koguarv 1,48 miljardit, moodustades lubatud maksimumi prognoosist rohkem kui 90 %.

Joonisel 3 on kujutatud rahvusvaheliste ühikute vahetamist. Täieliku ülevaate saab lisa 3. liitest.

Joonis 3. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 30. juuni 2017. aasta seisuga

3.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd

Liidu registrisse kantud teabe kohaselt on ELi HKSis osalevate käitiste kasvuhoonegaaside heide vähenenud 2016. aastal hinnanguliselt umbes 2,9 % võrreldes 2015. aastaga. See näitab heitkoguste vähenemise suundumust alates süsteemi 3. etapi algusest 2013. aastal.

Tabel 8. Tõendatud heitkogused (miljonit CO₂-ekvivalenttonni)

Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tõendatud heitkogused kokku	1904	1867	1908	1814	1803	1750
Muutus võrreldes aastaga x-1	-1,8 %	-2 %	2,2 %	-4,9 %	-0,6 %	-2,9 %
Elektrienergiasektori tõendatud heitkogused	1185	1181	1128	1039	1031	982
Muutus võrreldes aastaga x-1		-0,3 %	-4,4 %	-7,9 %	-0,8 %	-4,8 %
Tööstuskäitiste tõendatud heitkogused	720	686	780	775	772	768
Muutus võrreldes aastaga x-1		-4,6 %	13,7 %	-0,7 %	-0,4 %	-0,5 %
EL 28 tegelik SKP kasvumäär	1,7 %	-0,5 %	0,2 %	1,7 %	2,2 %	1,9 %

SKP andmed veebisaidil:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

(2017. juuli seisuga). Lennunduse tõendatud heitkoguseid käsitletakse eraldi punktis 4.

Nagu tabel näitab, on tõendatud heitkoguste vähenemine seotud eelkõige põletamisega.

2016. aastal tunnistati vabatahtlikult kehtetuks 63 573 LHÜd. Kokku on siiani registreeritud 267 933 LHÜ vabatahtlikku kehtetuks tunnistamist.

3.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine

ELi HKSis iseloomustas 3. etapi alguses LHÜde pakkumise ja nõudluse suur tasakaalustamatus ning selle tulemusel tekkis 2013. aastal umbes 2,1 miljardi LHÜ suurune ülejääk. 2014. aastal ülejääk pisut vähenes ja seejärel kahanes 2015. aastal märkimisväärselt 1,78 miljardi LHÜni ning 2016. aastal 1,69 miljardi LHÜni. See peegeldab LHÜde pakkumise edasise vähenemise mõju (200 miljoni võrra) 2016. aastal, mis oli edasilükkamismeetme rakendamise viimane aasta. Kuna heitkogused vähenesid 2016. aastal

ligikaudu 2,9 %, tasakaalustas kahanenud nõudlus osaliselt pakkumise vähenemise mõju ülejäägile.

Eesmärgiga vähendada struktuurset tasakaalustamatust LHÜde pakkumise ja nõudluse vahel lepiti 2015. aastal kokku turustabiilsusreservi loomises, et muuta LHÜde enampakkumistele panemine paindlikumaks. LHÜd, mille enampakkumisel müümine on edasi lükatud, kantakse reservi, mis võetakse kasutusele 2019. aasta jaanuaris.

Turustabiilsusreservi toimimises on kesksel kohal ringluses olevate LHÜde koguarv. LHÜd lisatakse reservi, kui ringluses olevate LHÜde koguarv on suurem eelnevalt kindlaks määratud ülempiirist (833 miljonit LHÜd), ning need vabastatakse reservist, kui see koguarv on väiksem eelnevalt kindlaks määratud alampiirist (alla 400 miljoni LHÜ)*. Seega, kui ringluses olevate ühikute koguarv jääb väljapoole eelnevalt kindlaks määratud vahemikku, siis LHÜd kas lisatakse turustabiilsusreservi või lastakse sealt ringlusse. LHÜd, mille enampakkumisel müümine on edasi lükatud ja nn eraldamata** LHÜd lähevad samuti sellesse reservi.

* Või juhul, kui võetakse meetmeid vastavalt ELi HKS-i direktiivi artiklile 29a.

** Eraldamata LHÜd on ühikud, mida ei ole eraldatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10a lõike 7 alusel, st LHÜd, mis jäävad uute osalejate reservi, ning artikli 10a lõigete 19 ja 20 kohaldamisest tulenevad LHÜd, st ühikud, mis on ette nähtud tasuta eraldamiseks käitistele, kuid mis jäid eraldamata tegevuse (osalise) lõpetamise või tootmisvõimsuse märkimisväärse vähendamise tõttu. Tegelikult ei ole otsuse 2015/1814/EL artikli 1 lõikega 3 ette nähtud, et eraldamata LHÜd, mis tulenevad asjakohase CO₂-heite ülekandumise ohu teguri kohaldamisest sektoritele, mis ei ole lisatud CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetellu jooksva perioodil, ning kõik sellised LHÜd, mida ei ole eraldatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10c alusel, tuleb panna turustabiilsusreservi. Seega ei ole need LHÜd hõlmatud (vt ELi HKS-i

Ringluses olevate LHÜde koguarv, mis on oluline turustabiilsusreservi lisatavate ja sealt ringlusse lastavate LHÜde arvu määramiseks, arvutatakse järgmise valemi alusel:

ringluses olevate LHÜde koguarv = pakkumine – (nõudlus³⁸ + turustabiilsusreservis olevad LHÜd).

LHÜde pakkumine moodustub ELi HKS-i 2. etapist (2008–2012) üle kantud LHÜdest, enampakkumisel müüdüd LHÜdest, tasuta eraldatud LHÜdest ning uute osalejate reservi LHÜdest; nõudluse määravad kindlaks käitiste heitkogused ja kehtetuks tunnistatud LHÜd. Rohkem teavet leiab lisa 4. liite tabelist 1.

Ringluses olevate LHÜde koguarvu kindlaksmääramise aluseks on nende 2. etapi lõpus alles jäänud LHÜde koguarv, mida ei tagastatud ega tunnistatud kehtetuks³⁹. Ülekantud LHÜde

³⁸ See hõlmab ka kehtetuks tunnistatud LHÜsid.

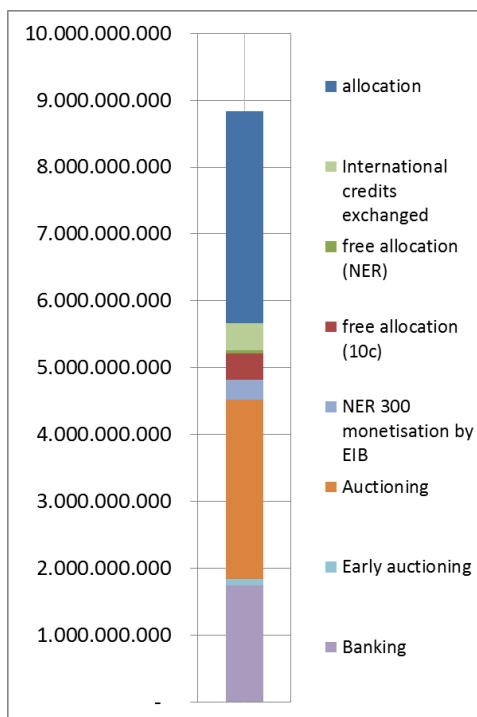
³⁹ Need LHÜd asendati teise kauplemisperioodi lõpus 3. etapi LHÜdega. Ringluses olevate LHÜde koguarvu hulka ei arvata muid LHÜsid, mis pärinevad kolmandale kauplemisperioodile eelnevast ajast. Selgitus LHÜde ülekandetehingute kohta on esitatud aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/registry_en#tab-0-2

koguarv 1 749 540 826⁴⁰ kujutab endast seega ringluses olevate HKSi ühikute täpset arvu ELi HKSi kolmanda kauplemisperioodi alguses.

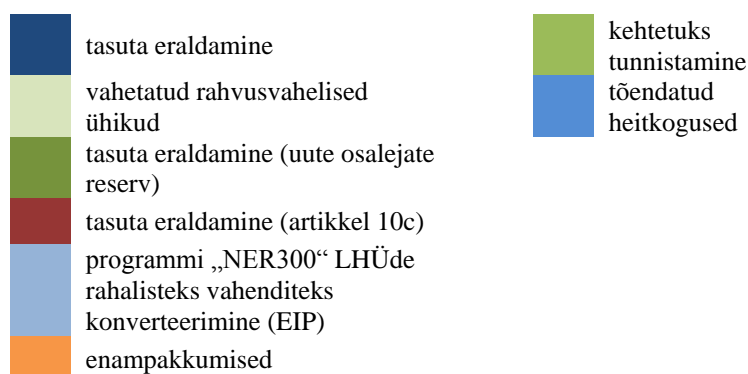
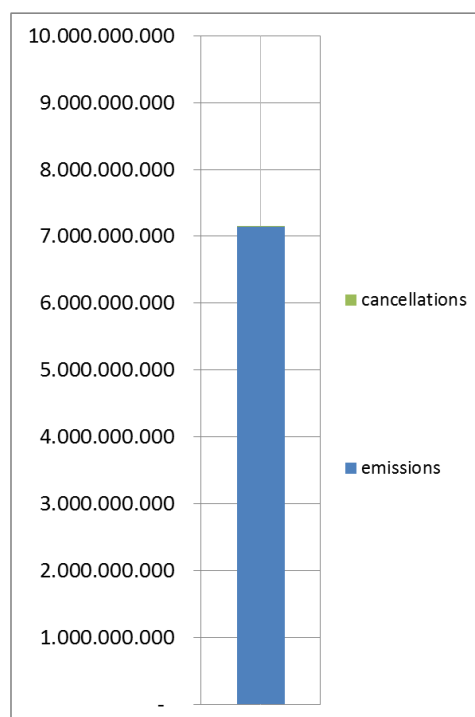
CO₂-turgu käsitleva aruande alusel võib kinnitada pakkumise ja nõudluse näitajad, mis avaldatakse vastavalt ELi HKSi direktiivist ja selle rakendussätetest tulenevate aruandluskohustuste täitmise ajakavale. Ajakava, asjakohased andmed ja ajavahemik on esitatud lisa 4. liite tabelis 2. Joonisel 4 on kujutatud pakkumise ja nõudluse struktuur 2016. aastal. Asjakohased andmed on avaldatud ka teatises, milles käsitletakse ringluses olevate LHÜde koguarvu turustabiilsusreservi kohaldamisel⁴¹.

Joonis 4. Kumulatiivne pakkumine ja nõudlus 2016. aasta lõpuni

Pakkumine (kumulatiivne, miljonites)

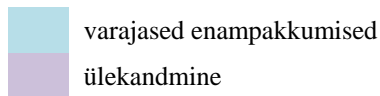

Nõudlus (kumulatiivne, miljonites)

⁴⁰ See arv ei hõlma 2012. aastal varajastel enampakkumistel müüdud 3. etapi LHÜsid, kuid peegeldab rahvusvaheliste ühikute kasutamist enne 3. etapi algust. Alates 2008. aastast kasutatud rahvusvaheliste ühikute koguarv on esitatud punktis 3.1.3.

⁴¹ C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

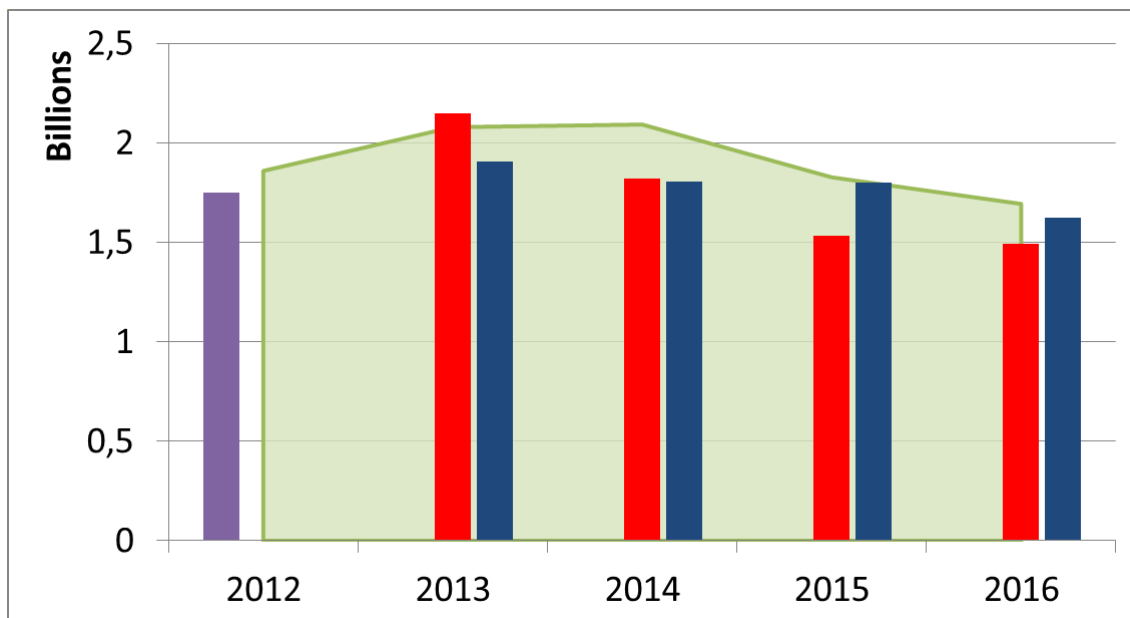

Turustabiilsusreserv võetakse kasutusele 2019. aastal ning komisjon hakkab igal aastal mai keskpaigaks avaldama ringluses olevate LHÜde koguarvu eelmise aasta kohta. 2017. mais avaldati esmakordselt ringluses olevate LHÜde koguarv, mis oli 1 693 904 897 LHÜd⁴².

Joonisel 5⁴³ on esitatud ELi HKS-i pakkumise ja nõudluse muutusi käsitlevad kumulatiivsed andmed kuni 2016. aasta lõpuni. 2013. aastal ületas pakkumine 2 miljardit LHÜd, samas kui nõudlus oli väiksem, umbes 1,9 miljardit LHÜd. 2014. aastal vähenesid nii kogupakkumine kui ka kogunõudlus umbes 1,8 miljardi LHÜni. 2015. aastal vähenes pakkumine 1,5 miljardi LHÜni, samas kui nõudlus vähenes vaid veidi. Kuigi järgnevatel aastatel püsisid heitkogused kas stabiilsena või vähenesid, vähenes LHÜde pakkumine edasilükkamismeetme tulemusena suuremal määral.

Selle tulemusel kasvas ülejääk 2013. aastal rohkem kui 2 miljardi LHÜni, oli stabiilne 2014. aastal ning langes seejärel 2015. aastal umbes 1,8 miljardi LHÜni. 2016. aastal heitkogused vähenesid võrreldes 2015. aastaga, kuid nõudlus oli ikkagi suurem kui pakkumine. Seega on 2017. aasta mais avaldatud ringluses olevate LHÜde koguarv madalaimal tasemel praeguse kauplemisperioodi algusest saadik.

Joonis 5. Pakkumise ja nõudluse kujunemine aastatel 2013–2016

⁴² C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

⁴³ Aastate 2013–2016 näitajad põhinevad kõige värskematel neid aastaid käsitlevatel andmetel, mida on ELi tehingulogist võimalik saada. See tähendab, et need võivad hõlmata viimaseid andmeid aastate 2013, 2014, 2015 ja 2016 kohta.

nõudlus
pakkumine
2. etapist üle kantud LHÜde koguarv
ülejääk

4. LENNUNDUSSEKTOR

Lennundussektor osaleb ELi HKSis alates 2012. aastast. Esialsed õigusaktid hõlmasid kõiki Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) ja sealt väljapoole toimuvaid lende. EL otsustas siiski piirata 2012.–2016. aasta kohustused EMP-siseste lendudega, et toetada ICAOd üleilmse meetme väljatöötamisel lennunduse heitkoguste vähendamiseks.

2016. aasta oktoobris leppis ICAO assamblee kokku resolutsiooni rahvusvahelise lennunduse CO₂-heite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kohta, mis võetakse kasutusele 2021. aastal. CORSIA on kavandatud heite kompenseerimise süsteemina, mille eesmärk on stabiliseerida rahvusvahelisest lennundusest tulenevad heitkogused 2020. aasta tasemel.

ELi liikmesriigid on teatanud⁴⁴ oma kavatsusest ühineda algusest peale ICAO üleilmse süsteemiga,⁴⁵ kui on täidetud teatavad tingimused. Komisjon on teinud ettepaneku⁴⁶ jätkata lennunduses pärast 2016. aastat kuni üleilmse meetme kohaldamiseni sama lähenemisviisi kohaldamist ehk piirata geograafilist ulatust EMP-siseste lendudega. Samuti säilitatakse ettepanekus samad erandid ning sama LHÜde eraldamise meetod selliste lennuettevõtjate jaoks, kelle suhtes hakatakse alates 2021. aastast kohaldama lineaarse vähendamise tegurit, ning nähakse ette uus läbivaatamine, et kaaluda CORSIA ELi õiguses rakendamise viise ELi HKS-i direktiivi läbivaatamise kaudu. Poliitiline kokkulepe ettepaneku suhtes saavutati 2017. aasta oktoobris.

Mis puudutab lennunduse heitkoguste muutumist ELi HKSis, siis jätkasid tõendatud heitkogused 2016. aastal suurenemist ja ulatusid 61 miljoni tonni CO₂-ni, mis on 7,9 % rohkem kui 2015. aastal.

Tasuta eraldatud LHÜde arv oli 2016. aastal veidi rohkem kui 32,0 miljonit LHÜd⁴⁷. Ajavahemikus 2016. aasta jaanuarist kuni detsembrini müüdi enampakkumistel ligikaudu 6,0 miljonit LHÜd.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/transport/modes/air/news/2016-09-09-bratislava-declaration_en.

⁴⁵ ICAO assamblee resolutsioon CORSIA kohta on kättesaadav aadressil https://www.icao.int/Meetings/a39/Documents/Resolutions/a39_res_prov_en.pdf.

⁴⁶ COM(2017) 054 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM:2017:0054:FIN>.

⁴⁷ Andmed 2017. aasta juuni seisuga.

Lennundust käsitleva ELi HKS-i seadusandliku ettepaneku vastuvõtmist oodates eraldati 2017. aastal LHÜsid EMP-siseste lendude jaoks. Tasuta eraldatud LHÜde kohandatud arv oli 2017. aastal veidi üle 32,0 miljoni LHÜ⁴⁸. Lisaks sellele eraldati uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist tasuta peaaegu 1,1 miljonit LHÜd. See on esimene neljast igaaastasest LHÜde väljaandmisest, mis puudutas perioodi 2013–2020. 2017. aastal enampakkumisel müüdavate LHÜde arv on proportsionaalne väljaantud LHÜde koguarvuga. Tabelis 9 on esitatud kokkuvõtte lennundussektori tõendatud heitkogustest, tasuta eraldamistest ja enampakkumiste mahtudest alates ELi HKS-i 3. etapi algusest.

Tabel 9. Tõendatud heitkogused ja LHÜde eraldamine lennundussektorile

Aasta	2013	2014	2015	2016	2017
Tõendatud heitkogused (miljonit CO₂-ekvivalenttonni)	53 495 902	54 822 754	57 085 143	61 124 583	
Tõendatud heitkoguste muutus võrreldes aastaga x-1		1 326 852	2 262 389	4 039 440	
Tasuta eraldamine (EL 28 + EMP ja EFTA riigid)	32 455 312	32 403 025	32 152 526	32 036 975	32 018 239
Tasuta eraldamine uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist	0	0	0	0	1 085 080
Enampakkumisel müüdüd LHÜde maht	0	9 278 000	16 390 500	5 997 500	4 730 500 ⁴⁹

Ajavahemikul 2013–2015 enampakkumisel müüdüd lennunduse LHÜde mahud peegeldavad kaasseadusandja 2013. aasta otsust „aeg maha võtta“⁵⁰ ja piirata kliimakoostuste täitmine üksnes EMP-siseste lendudega, et toetada ICAOd üleilmse meetme väljatöötamisel. Kohustuste täitmine lükati lennundussektori puhul edasi ning aastatel 2012 ja 2013 ei müüdüd enampakkumisel ühtegi lennunduse LHÜd. Seega müüdi 2012. aasta mahud enampakkumisel 2014. aastal, samas kui 2013. ja 2014. aasta heitkoguste puhul saavutati nõuetele vastavus 2015. aastal.

⁴⁸ Andmed 2017. aasta juuni seisuga.

⁴⁹ Teave 2017. aasta augusti seisuga, https://ec.europa.eu/clima/news/2017-auction-calendars-aviation-allowances-published_en.

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2013. aasta otsus nr 377/2013/EL ajutise erandi tegemise kohta direktiivist 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 113, 25.4.2013, lk 1).

5. TURUÜLEVAADE

Märkimisväärne osa LHÜdega tehtud tehingutest on toimunud tuletisinstrumentide kujul (futuurilepingud, forvardlepingud, optsioonid, vahetustehingud), mille suhtes juba kohaldatakse ELi finantsturgusid käsitlevaid eeskirju. Need eeskirjad asendatakse uue finantsinstrumentide turgude direktiiviga (MiFID 2* pakett), mida hakatakse kohaldama 2018. aasta jaanuarist.

Selle uue direktiivi kohaselt liigitatakse ka LHÜd finantsinstrumentideks. See tähendab, et tavapärase finantsturgude (mis hõlmavad CO₂ tuletisinstrumentidega kauplemist juhtivatel platvormidel või börsiväliselt) suhtes kohaldatavaid eeskirju hakatakse kohaldama ka CO₂ järelturul tehtavate hetketehingute suhtes, seades LHÜd läbipaistvuse, investorikaitse ja usaldusväarsuse seisukohast võrdsele kohale tuletisinstrumentide turuga.

Lisaks sellele hakatakse kohaldama ka muid finantsturgude suhtes kohaldatavaid õigusnorme, sest need õigusnormid sisaldavad viiteid MiFID 2-s esitatud finantsinstrumentide määratlustele. See kehtib eelkõige turukuritarvituse määruse** kohta, millega hõlmatakse LHÜdega seotud tehingud ja käitumine nii esmasturul kui ka järelturul. Samamoodi peavad MiFID kohaselt litsentseeritud CO₂-ühikutega kauplejad hakkama oma klientide suhtes LHÜde järeleturul rakendama kohustuslikus korras hoolsusmeetmeid, sest rahapesuvastases direktiivis*** viidatakse MiFID 2-le.****

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ.

*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ.

**** Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed on juba kohustuslikud LHÜde tuletislepingute esmasturul ja järelturul.

MiFID 2 ja turukuritarvituse määrusega – mõlemad võeti vastu 2014. aastal – on ette nähtud üldisesse korda tehtavad teatavad CO₂-turu eripäradega seotud kohandused (vt CO₂-turgu käsitlev 2015. aasta aruanne).

2016. ja 2017. aastal võeti vastu mitu meetet, millega reguleeritakse MiFID 2⁵¹ ja turukuritarvituse määruse⁵² sätete üksikasjalikke aspekte.

⁵¹ https://ec.europa.eu/info/law/markets-financial-instruments-mifid-ii-directive-2014-65-eu/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en.

⁵² https://ec.europa.eu/info/law/market-abuse-regulation-eu-no-596-2014/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en.

5.1. LHÜde õiguslik laad ja maksustamine

LHÜde õiguslik laad ja maksustamine erinevad liikmesriigiti, sest neid kahte aspekti ei ole HKS-i direktiiviga kindlaks määratud. Selle asemel peavad riigid oma artikli 21 kohaste aruannete raames esitama igal aastal aruande LHÜde õigusliku laadi ja maksustamisega seotud riikliku korra kohta. Kuid hoolimata asjaolust, et need küsimused ei ole ühtlustatud, on viimase aastakümne jooksul välja kujunenud sissetöötatud ja väga likviidne turg. Kehtiva õigusraamistikuga on ette nähtud vajalikud õigusalsed põhimõtted läbipaistva ja likviidse CO₂-turu jaoks, tagades samas turu stabiilsuse ja

Riikides käsitletakse LHÜsid erinevalt, näiteks sarnaselt finantsinvesteeringute, immateriaalse vara, omandiõiguste või kaubaga. Vastavalt 2017. aastal artikli 21 kohaselt esitatud teabele on vähemalt neli osalevat riiki rakendanud või kavandanud riiklikes õigusaktides muudatusi, enamasti on MiFID 2 rakendamist puudutavad muudatused.

LHÜde maksustamisega seoses on ainult kolm riiki teatanud, et LHÜde väljaandmise suhtes kohaldatakse käibemaksu. LHÜdega järelturul tehtud tehingute eest nõutakse käibemaksu seevastu enamikus osalevates riikides (kõik peale CY, EE, IS, LI). Enamik riike andis teada pöördmaksustamise⁵³ kohaldamisest LHÜsid hõlmavate riigisiseste tehingute puhul. Äriühingute LHÜsid võib täiendavalt maksustada (nt äriühingu tulumaksu kohaldamise kaudu). 15 riiki teatasid, et sellist maksustamist ei toimu.

Nagu on märgitud eelmises CO₂-turu toimimist käsitlevas aruandes, viib komisjon praegu läbi uuringut ELi HKS-i LHÜde õigusliku laadi kohta.

Oma hiljutises, 8. märtsi 2017. aasta eelotsuses⁵⁴ loobus Euroopa Kohus LHÜde laadi määratlemisest (vt lisa 5. liide).

⁵³ Pöördmaksustamisega nihkub vastutus käibemaksu tasumise eest müüjalt kauba või teenuse ostjale ning selle näol on tegemist käibemaksupettuste vastase tõhusa kaitsemeetmega.

⁵⁴ Euroopa Kohtu 8. märtsi 2017. aasta otsus kohtuasjas C-321/15: ArcelorMittal Rodange et Schifflange SA vs. État du Grand-duché de Luxembourg, EU:C:2017:179.

6. SEIRE, ARUANDLUS JA HEITKOGUSTE TÕENDAMINE

Kasvuhoonegaaside heitkoguste seire, aruandlus ja tõendamine peab olema kindel, läbipaistev, järjekindel ja täpne, et ELi HKS toimiks tõhusalt. Seda täiendab usaldusväärne akrediteerimissüsteem, et tagada kolmandast isikust tõendajate piisav kvaliteet. Seire, aruandluse ja tõendamise nõuded on seire- ja aruandlusmääruses ning akrediteerimis- ja tõendamismääruses ühtlustatud.

ELi HKS-i seiresüsteem on ülesehitatud n-ö alustala meetodina, mis annab käitajatele palju paindlikkust kulutõhususe saavutamiseks, tagades samas heite seireandmete suure usaldusväärsuse. Selleks on lubatud kasutada mitut seiremeetodit (arvutuspõhist meetodit või mõõtmistel põhinevat meetodit ning erandkorras ka varumeetodit (*fall-back approaches*)). Käitise eraldiseisvate osade puhul võib meetodeid kombineerida. Õhusõiduki käitajate korral on võimalik kasutada vaid arvutustel põhinevat meetodit, kusjuures peamine näitaja on kütusetarbimine, mis määratakse kindlaks ELi HKSiga hõlmatud lendude puhul. Seire- ja aruandlusmäärusega käitiste ja õhusõiduki käitajate jaoks kehtestatud nõue omada pädeva asutuse kinnitatud seirekava aitab ära hoida seiremeetodite meelevaldse valimise ja ajalised erinevused.

Akrediteerimis- ja tõendamismäärusega on 3. etapi jaoks ja hilisemaks ajaks kehtestatud kogu ELi hõlmav ühtlustatud lähenemisviis tõendajate akrediteerimiseks. Juriidilisest isikust tõendajad peab akrediteerima riiklik akrediteerimisasutus, et need isikud saaksid teha tõendamistoiminguid vastavalt akrediteerimis- ja tõendamismäärusele. Uue ühtse akrediteerimissüsteemi eelis on, et see võimaldab tõendajatel tegutseda vastastikuse tunnustamise alusel kõigis osalevates riikides; seega kasutatakse täiel määral ära siseturu pakutav eelis ja aidatakse tagada teenuse üldine piisav kättesaadavus.

6.1. Üldised arengusuunad

Komisjon soovib jätkuvalt täiendada juhendeid ja vorme ning teha need kättesaadavaks, et lihtsustada seire- ja aruandlusmääruse⁵⁵ ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse⁵⁶ nõuete järjepidevat rakendamist. Seoses sellega on välja töötatud uued juhendid ELi HKS-i kontrollimise kohta, et aidata koordineerida riikide vastust Euroopa Kontrollikoja soovitusel rakendada sidusamat ja tõhusamat ELi HKS-i rakendamise järelevalve raamistikku, sh kontrolle.

Samuti innustab komisjon jätkuvalt riike täiustama ELi HKSiga seotud seiret, aruandlust, tõendamist ja akrediteerimist. Vajaduse korral lisatakse suuniste selgitused ja korraldatakse

⁵⁵ Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

⁵⁶ Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 600/2012, milles käsitletakse kasvuhoonegaaside heite- ja tonnkilomeetriaruannete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 181, 12.7.2012, lk 1).

koolitusi, et arutada peamisi probleeme, mis on tuvastatud iga riigi abistamiseks koostatud tegevuskavades⁵⁷.

Nõuetele vastavuse tagamise süsteemi tõhusus on samuti paranenud, sest seire- ja aruandlusmäärusega võimaldati riikidel muuta elektrooniline aruandlus kohustuslikuks. Enamik osalevaid riike kasutavad vorme või süsteeme, mis põhinevad komisjoni kehtestatud miinimumnõuetel. 2017. aastal teatas 14 liikmesriiki, et nad kasutavad ELi HKS-i aruandluses automatiseeritud IT-süsteemi (võrreldes 13 riigiga 2016. aastal ja kümne riigiga 2015. aastal).

Nagu on märgitud eelmises CO₂-turu toimimist käsitlevas aruandes, pani komisjon 2016. aasta mais tööle veebirakenduse DECLARE ETS, mis on välja töötatud selleks, et toetada ELi HKS-i seirekavade, aasta heitearuannete, tõendamisaruanne ja parandusaruannetega seotud kohustuste täitmist osalevates riikides.

6.2. Kasutatavad seiremeetodid

Vastavalt 2017. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetele kasutab enamik käitisi arvutuspõhist meetodit⁵⁸. Teatati ainult 150 käitise (vähem kui 1,5 %) 23 riigis, mis kasutavad heitkoguste pideva mõõtmise süsteeme, kõige sagedamini Saksamaal ja Tšehhi Vabariigis. Võrreldes eelmise aastaga on üks riik rohkem, kuid käitisi on kokkuvõttes üks vähem.

Vaid 11 riiki andsid teada, et 36 käitist kasutavad varumeetodit, millega on hõlmatud umbes 5,1 miljonit CO₂-ekvivalenttonni (võrreldes 6,6 miljoni CO₂-ekvivalenttonniga aasta varem). Madalmaad teatasid varumeetodit kohaldavate käitiste arvu langusest (9 võrreldes 12ga aasta varem) ja sellega seotud heitkoguste vähenemisest poole võrra. Kahe käitise (üks Ühendkuningriigis ja üks Madalmaades) arvele jääb enam kui pool kõigist varumeetodiga seoses teatatud heitkogustest.

Seiret ja aruandlust käsitleva määruse minimaalsetele vaikumisi määramistasanditele⁵⁹ vastab enamik käitisi. Vaid 105 C-kategooria käitise (võrreldes 113ga eelmisel aastal ja 118ga aasta varem), st 13 % (võrreldes 14 %ga eelmisel aastal) kohta teatati, et nad kaldusid vähemalt ühe näitaja puhul kõrvale nõudest kohaldada kõrgeimaid määramistasandeid peamiste lähtevoogude puhul. Selline kõrvalekalduvus on lubatud ainult juhul, kui käitaja tõendab, et kõrgeima määramistasandi kasutamine ei ole tehniliselt võimalik või sellega kaasneksid ebaotstarbekad kulud. Kui need tingimused enam ei kehti, peavad käitajad oma seiresüsteeme

⁵⁷ Nendes tegevuskavades käsitletakse iga liikmesriiki eraldi. Üldiselt tuvastatud probleemiks on siiski näiteks aruandluses esinevate väärkajastamiste, mittevastavuste ja täitmatajätmete õige liigitamine tõendamisaruannetes. Seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse vormid ja juhenddokumendid on avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring_en#tab-0-1.

⁵⁸ See tuleneb peamiselt asjaolust, et mõõtmispõhine meetodika nõuab asjaomaste kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni pidevaks mõõtmiseks märkimisväärsete ressursside ja oskusteabe kasutamist, mida paljudel väiksematel käitajatel ei ole.

⁵⁹ Komisjoni määruse (EL) nr 601/2012 kohaselt peavad kõik käitajad vastama teatavatele minimaalsetele määramistasanditele, st suuremad heiteallikad peavad vastama kõrgematele määramistasanditele (nende andmekvaliteet peab olema usaldusväärsem) ning väiksemate heiteallikate suhtes kohaldatakse kulutõhususest lähtuvalt leebemaid nõudeid.

vastavalt täiustama. 2013. aasta aruandeperioodil teatati 137 C-kategooria käitise kohta (16 % koguarvust), et nad ei täitnud ühel või teisel viisil nõuet kohaldada kõrgeimaid määramistasandeid. Seepärast võib ELi HKS-i 3. etapi igal aastal täheldada kõrgeima määramistasandi kohaldamise nõude täitmise pidevat paranemist C-kategooria käitistes.

Samamoodi näitavad 22 osalevalt riigilt (samad nagu kahel viimasel aastal) saadud aruanded, et kokku 22 %-l B-kategooria käitistest on lubatud mingil määral kalduda kõrvale seiret ja aruandlust käsitleva määruse vaikenõuetest (võrreldes 26 %ga aasta varem ja 28 %ga üleelmisel aastal), mis osutab taas kõrgeima määramistasandi kohaldamise nõude täitmise pidevale paranemisele.

6.3. Akrediteeritud tõendamise

Artikli 21 alusel esitatud aruannetes ei ole teatatud tõendajate koguarvu, kuid põletustegevuse tõendamiseks (peamine akrediteerimisulatus) akrediteeritud tõendajate arvu põhjal võib põhjendatult hinnata, et 2016. aastal tegutses kokku vähemalt 130 erinevat akrediteeritud tõendajat. Artikli 21 alusel 2017. aastal esitatud aruannetest selgub, et 2016. aastal oli lennundussektoris akrediteeritud 47 individuaalset tõendajat. Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni (EA) veebisaidil on esitatud teave asjakohaste riiklike akrediteerimisasutuste kohta ja lingid nende akrediteeritud ELi HKS-i tõendajate nimekirjadele⁶⁰.

Osalevate riikide tõendajate vastastikune tunnustamine toimib edukalt: enamik liikmesriike (29, kõik peale FR ja LV) teatas, et nende territooriumil tegutseb vähemalt üks välisriigi tõendaja.

Leiti, et tõendajad täidavad hästi akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõudeid. 2016. aasta teatas akrediteerimise peatamisest ainult Poola ja Rootsi teatas akrediteerimise tühistamisest (ühe tõendaja puhul kummalgi juhul). See on võrreldav varasemate andmetega: 2015. aastal ei teatatud ühestki peatamisest ega tühistamisest ning 2014. aastal teatati ühest peatamisest ja ühest tühistamisest. Ainult Poola teatas ühe tõendaja akrediteerimisulatuses vähendamise kohta 2016. aastal, kusjuures 2015. aastal teatas neli riiki viie tõendaja akrediteerimisulatuses vähendamise kohta ja 2014. aastal teatas kolm riiki kuue tõendaja akrediteerimisulatuses vähendamise kohta.

2016. aastal vähenes nende riikide arv, kes teatasid tõendajate kohta kaebuste saamisest (kaheksa võrreldes eelmise aasta üheksaga). Ka kaebuste üldarv on 17 % väiksem. Aruannete kohaselt on 96 % kaebustest lahendatud (sama nagu aasta varem). Üheksa riiki teatasid tõendajate mittevastavuse tuvastamisest osana riiklike akrediteerimisasutuste ja pädevate asutuste teabevahetuse protsessist (eelmisel aastal oli see arv 11).

⁶⁰ EA loetelu ELi HKS-i tõendajaid akrediteerivate riiklike akrediteerimisasutuste kontaktandmetest: <http://www.european-accreditation.org/information/national-accreditation-bodies-having-been-successfully-peer-evaluated-by-ea>.

7. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE

ELi HKSi osalevad riigid kasutavad eri lähenemisviise seoses süsteemi rakendamise eest vastutavate pädevate asutustega. Mõnes riigis on rakendamisse kaasatud mitu kohalikku asutust, kuid teistes on otsustatud tsentraliseeritud lähenemisviisi kasuks. Artikli 21 alusel esitatavad aruanded annavad põhjaliku ülevaate iga osaleva riigi organisatsioonilisest

Alates viimasest aruandeperioodist ei ole osalevate riikide halduskorralduses olulisi muudatusi täheldatud. Vastavalt 2017. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele osales ELi HKSi rakendamises keskmiselt viis pädevat asutust riigi kohta⁶¹. Seoses asutustevahelise koordineerimisega teatati selliste erinevate vahendite ja meetodite kasutamisest nagu seirekavade või heitearuannete kesket haldamist käsitlevad õigusaktid (12 riigis), pädeva keskasutuse siduvad juhised ja suunised kohalikele ametiasutustele (10 riigis), asutustevahelised regulaarsed töörühmad või koosolekud (15 riigis) ja ühise IT-platvormi kasutamine (13 riigis). Seitse riiki (CY, EE, HU, IT, IS, LI, LU) teatasid, et ühtki eespool kirjeldatud meetet ei ole rakendatud.

Seoses lubade väljastamise ja heakskiidetud seirekavade eest võetavate haldustasudega andsid 2017. aastal 14 liikmesriiki teada (aasta varem 16 riiki), et nad ei küsi käitiste käitajatelt mingeid tasusid (CY, DE, EE, FR, GR, IE, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Õhusõiduki käitajad ei maksa tasusid 15 riigis (BE, CY, CZ, DE, EE, ES, GR, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK), aasta varem oli see arv 16. Tasud on riigiti ja sõltuvalt konkreetsest teenusest väga erinevad. Näiteks on loa väljastamise ja seirekava kinnitamise tasu käitise kohta vahemikus 5–7621 eurot ning lennunduses on seirekava kinnitamise tasud vahemikus 5–2400 eurot.

Üldiselt on osalevate riikide süsteemid enamjaolt tõhusad ning vastavuses nende halduskorraldusega. Teabevahetust kohalike ametiasutuste vahel ja parimate tavade vahetamist pädevate asutuste vahel, muu hulgas ELi HKSi nõuete järgimise foorumi tegevuse kaudu, tuleks jätkuvalt parandada ja julgustada. Seoses sellega korraldati 2016. aastal seitsmes ELi HKSi nõuete järgimise konverents⁶² ning vastavusfoorumiga seotud kaks eraldi koolitusüritust. See iga-aastane konverents aitab tagada võimalikult suure teadlikkuse nõuete järgimise foorumi tegevusest, eelkõige seoses tööga, mida tehakse foorumi viies rakkerühmas sellistes valdkondades nagu seire ja aruandlus, akrediteerimine ja tõendamine, lennundus, elektrooniline aruandlus ning CO₂ kogumine ja säilitamine.

⁶¹ Teatavatel juhtudel võivad riigid teatada mitmest piirkondlikust/kohalikest asutusest kui ühest pädevast asutusest.

⁶² Konverentsi materjalid on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/clima/events/articles/0114_en.

8. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE

ELi HKS-i direktiivis on ülemäärase heite eest ette nähtud rahatrahv 100 eurot (indekseeritud) iga sellise õhku paisatud CO₂-tonni kohta, mille eest käitaja ei ole LHÜsid tähtajaks tagastanud. Muud ELi HKS-i rakendamise rikkumise korral kohaldatavad sanktsioonid vastavad asjaomase riigi riigisisestele eeskirjadele.

ELi HKS-i nõuete täitmise määr on väga kõrge: igal aastal on umbes 99 % heitkogustest õigeaegselt kaetud vajaliku arvu LHÜdega. 2016. aasta ei olnud erand. 2016. aasta kohta heiteandmeid esitanud käitistest vähem kui 1 % ei tagastanud kõigile heitkogustele vastavat kogust LHÜsid tähtajaks, st 30. aprilliks 2017. Need käitised olid tüüpiliselt väikesed ja nende arvele langes ELi HKS-i heitkogustest umbes 0,4 %. Lennundussektoris oli täitmise tase samuti väga kõrge: õhusõiduki käitajad, kelle arvele jääb enam kui 99 % ELi HKS-i lennunduse heitkogustest, täitsid nõudeid.

Pädevad asutused viivad jätkuvalt läbi iga-aastaste heitearuannete nõuetele vastavuse kontrollid. Vastavalt 2017. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele kontrollivad kõik osalevad riigid iga-aastaste heitearuannete täielikkust (100 % aruannetest, välja arvatud FR – 77 %, SE – 3 % ja UK – 62 %). Lisaks nähtub aruannetest, et riigid kontrollivad keskmiselt üle 75 % aruannete puhul nende kooskõla seirekavadega (kõik riigid) ja umbes 75 % puhul LHÜde eraldamist käsitlevate andmetega (kõik riigid, välja arvatud FI, MT ja NO). 25 riiki andsid teada, et nad teevad lisaks riskikontrollide eesmärgiga võrrelda aruandeid muude andmetega. Ainult kolme riigi (LV, SI, SK) puhul võib täheldada, et pädevad asutused ei kontrollinud üksikasjalikult heitearuandeid.

Vastavalt artikli 21 alusel 2017. aastal esitatud aruannetele pidid pädevad asutused 16 liikmesriigis (BE, BG, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IT, LU, NL, NO, PL, SE, SK, UK) andma 2016. aastal seoses puuduvate andmetega konservatiivse hinnangu 125 käitise kohta. Neist 68 olid aga käitised, millest teatas Ühendkuningriik seoses heitkogustega enne 2016. aastat, kuna käitaja oli teatanud uutest avastatud vigadest varasemates andmetes. Arvates 2016. aasta koguarvust maha Ühendkuningriigi andmed, teatas konservatiivsetest hinnangutest 15 riiki 57 käitise kohta (umbes 0,5 % käitiste koguarvust) (2015. aastal 45 käitist (0,4 %) ja 2014. aastal 37 käitist (0,3 %)). Sellega seotud heitkogused 2016. aastal oli 1,9 miljonit tonni CO₂ (aasta varem 8,3 miljonit tonni ja üle-eelmisel aastal 9,1 miljonit tonni), mis on ligikaudu 0,1 % üldistest heitkogustest (eelmisel kahel aastal peaaegu 0,5 %). Konservatiivse hinnangu andmise kõige tavalisem põhjus oli heitearuannete 31. märtsiks esitamata jätmine või heitearuanded, mis ei olnud täielikult kooskõlas seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõuetega.

Puuduvate andmetega seotud konservatiivsetest hinnangutest lennundussektoris teatasid ainult neli riiki 18 õhusõiduki käitaja kohta (umbes 3,5 % koguarvust), kes kõik olid väga väikesed saastajad (kokku alla 0,2 % lennunduse heitkogustest). Aasta varem teatati sellega seoses 103 õhusõiduki käitajast (peaaegu 20 %) kaheksas riigis.

Pädevate asutuste kontrollid on endiselt olulised ka tõendaja töö täiendamiseks. 2016. aasta kohta kinnitasid kõik osalevad riigid, et nad viivad käitiste puhul läbi täiendavaid kontrolle. Enamik riike teatas, et teevad sama ka õhusõiduki käitajate puhul (välja arvatud HU, LV ja SI). Siiski teatas vaid 17 riiki, et nad tegid 2016. aastal käitistes kohapealseid kontrolle (AT,⁶³ CY, CZ, DE, ES, FI, FR, GR, HR, HU, IE, IS, LT, LV, NL, NO, UK).

2016. aasta kohta teatas neli liikmesriiki ülemäärase heitkoguse trahvi kohaldamisest 14 käitise puhul (BG 1, PL 1, RO 6 ja UK 6). Lennundussektoris teatati ülemäärase heitkoguse trahvi kohaldamisest 48 õhusõiduki käitaja suhtes (BE 1, DE 4, ES 4 ja UK 39).

Karistuste määramist 2016. aasta aruandeperioodil kinnitas kümme liikmesriiki (lisaks ülemäärase heitkoguse trahvidele). Ühestki vabadusekaotuslikust karistusest ei teatatud, kuid teatati 56 käitisele ja 8 õhusõiduki käitajale määratud trahvidest või hoiatustest, mille rahaline koguväärtus ulatub 1 573 389 euron. Umbes kuuendik nendest juhtumitest tulenes sellest, et pädevad asutused ja kutseühingud avastasid 19 käitist, kes tegutsesid Ühendkuningriigis ilma loata. Nüüd on neil käitistel luba olemas ja nad moodustavad suurema osa Ühendkuningriigi teatatud käitiste arvu suurenemisest.

2016. aasta kohta teatatud levinuimad rikkumised olid ilma loata käitamine (21 juhtumit), võimsuse muutumisest teatamata jätmine (14 juhtumit), tõendatud iga-aastase heitearuande tähtjaks esitamata jätmine (9 juhtumit), loa tingimuste mittetäitmine (6 juhtumit) ja kinnitatud seirekava mittejärgimine (5 juhtumit). Muud juhtumid olid seotud seire- ja aruandlusmääruse nõuetele mittevastavuse, piisaval arvul LHÜde 30. aprilliks tagastamata jätmise ning parandusaruannete mitteesitamisega.

⁶³ Osana tööstusheidete direktiivi kohastest kontrollidest.

9. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED

2016. aastal oli ELi HKS jätkuvalt ELi peamine vahend kulutõhusaks võitluseks kliimamuutustega. Süsteemi abil vähenesid osalevate käitiste heitkogused 2,9 %, mis näitab heitkoguste vähenemise suundumust alates 3. etapi algusest 2013. aastal, samas kui LHÜde ülejääk CO₂-turul vähenes praeguse kauplemisperioodi algusest saadik madalaimale tasemele. Seoses sellega valmistatakse turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja esmakordse avaldamisega 2017. aasta mais ette pind turustabiilsusreservi toimima hakkamiseks 2019. aasta mais. Reserv on Euroopa ELi HKS-i struktuurne lahendus CO₂-turu stabiliseerimiseks keskpikas perspektiivis.

Olulist edu on saavutatud ka lennunduse valdkonnas. 2016. aastal ICAOs ülemaailmse lennunduse heitkoguste piiramiseks vastu võetud resolutsiooni järel on komisjon astunud samme, et jätkata ELi HKS-is praegu olemasolevate lennundusmeetmete kohaldamist, pidades silmas üleilmse kava jõustumist ja tehes plaane selle kiireks rakendamiseks.

Lisaks on ELi HKS-i ülesehitus osutunud 3. etapi neljandal aastal tugevaks. Nõuete täitmise määr on püsinud pidevalt väga kõrge nii paiksete käitiste kui ka õhusõiduki käitajate puhul ning osalevate riikide halduskorraldus on osutunud tõhusaks.

2017. aasta mais toimunud tuhandes enampakkumine oli sümbolne verstapost LHÜsid turule toova taristu sujuvas toimimises.

Pärast rohkem kui 2 aastat kestnud läbirääkimisi seoses ettepanekuga reformida ELi HKS-i selle neljandaks kauplemisperioodiks, jõuti 2017. aasta novembris olulise kokkuleppeni, mis näitab, et Euroopa Liit on Pariisis võetud kohustuste täitmiseks võtmas konkreetseid meetmeid. Läbivaadatud ja oluliselt tugevdatud ELi HKS on järgmisel kümnendil peamine osa ELi panusest Pariisi kokkuleppe rakendamisse, et minna üle ülemaailmsele vähese CO₂-heittega majandusele.

Komisjon jätkab Euroopa CO₂-turu jälgimist ja esitab järgmise aruande 2018. aasta lõpus.

1. liide

Tabel 1. Elektrisektori ajakohastamiseks taotletud tasuta LHÜde arv

Liikmesriik	Liikmesriikide artikli 10c alusel taotletud tasuta LHÜde arv			
	2013	2014	2015	2016
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380
HU	7 047 255 ⁶⁴	–	–	–
LT	322 449	297 113	269 475	237 230
PL	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961
Kokku	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706

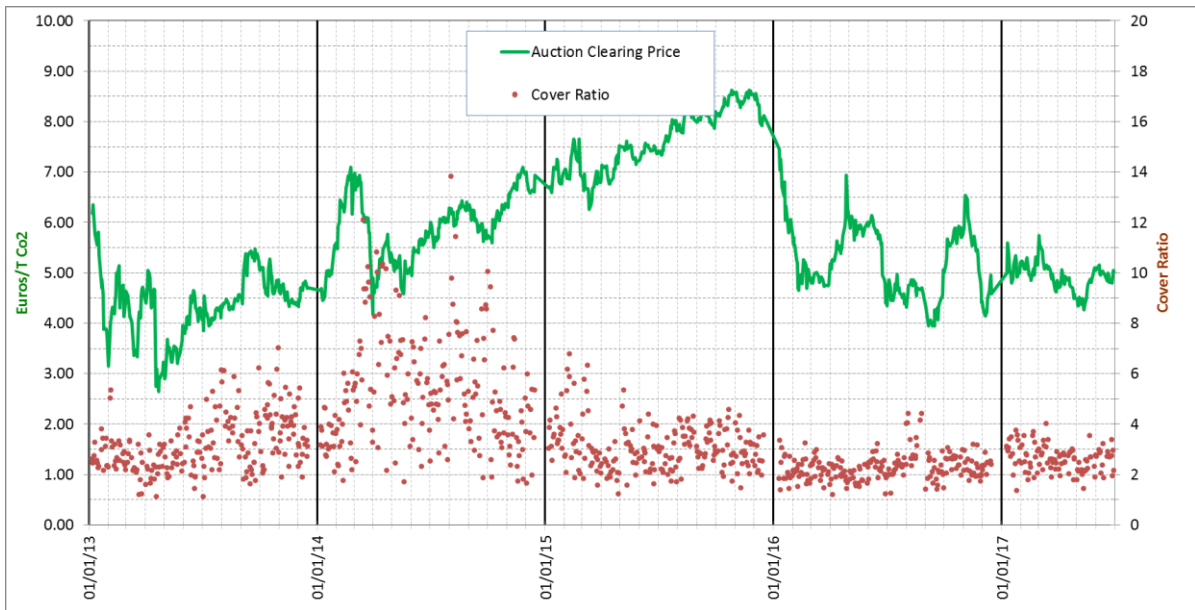
Tabel 2. Aastas tasuta eraldatavate LHÜde maksimaalne kogus vastavalt elektrienergiasektorile ette nähtud erandile täieliku enampakkumise põhimõttest

Maksimaalne LHÜde arv aastas							
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kokku
13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

2. liide

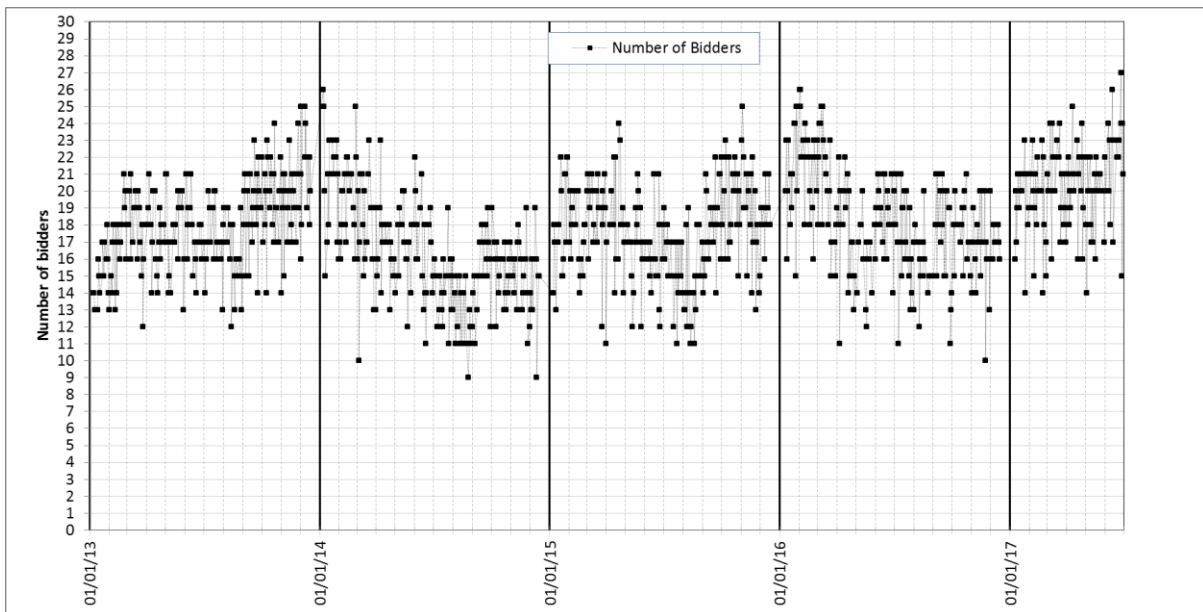
⁶⁴ Ungari kasutas artikli 10c kohast erandit ainult 2013. aastal.

Joonis 1. Ülevaade üldiste LHÜde enampakkumistest alates 2013. aastast kuni 30. juunini 2017

— enampakkumishinnad

- enampakkumistele esitatud ja enampakkumistel müüdud LHÜde suhtarv (*cover ratio*)

Tabel 1. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 30. juuni 2017. aasta seisuga

30. juuni 2017. aasta seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	miljonites	protsentides				
THVd	231,08	54,61 %				
Hiina	164,30	71,10 %				
India	13,13	5,68 %				
Usbekistan	8,04	3,47 %				
Brasiilia	4,59	1,98 %				
Tšiili	3,11	1,34 %				
Korea	2,92	1,26 %				
Mehhiko	2,75	1,19 %				
Muud riigid	19,25	8,33 %				
			1. rada		2. rada	
HVÜd	192,07	45,39 %	miljoni tes	HVÜde osakaal	miljoni tes	HVÜde osakaal
Ukraina	147,69	76,89 %	145,95	78,32 %	1,74	0,91 %
Venemaa	32,06	16,69 %	32,06	17,20 %	0,00	0,00 %
Poola	2,82	1,46 %	3,02	1,62 %	0,00	0,00 %
Saksamaa	1,65	0,85 %	1,66	0,89 %	0,00	0,00 %
Prantsusmaa	1,24	0,64 %	1,24	0,67 %	0,00	0,00 %
Bulgaaria	0,49	0,25 %	0,49	0,26 %	0,00	0,00 %
Muud riigid	6,21	3,23 %	1,76	0,94 %	4,35	2,26 %
Kokku	423,16	100 %	186,18	96,83 %	6,09	3,17 %

Tabel 1. HKS-i pakkumise ja nõudlusega seotud elemendid

Element	Pakkumine või nõudlus?	Avaldamine	Ajakohastamine ja ebaselged kohad
2. etapist üle kantud LHÜde koguarv	Pakkumine	CO ₂ -turgu käsitlev aruanne	Ajakohastatud versiooni avaldamist ei kavandata, sest 2. etapp sai läbi. Lõplik arv.
3. etapi LHÜde varajased enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kuulu 2. etapist üle kantud LHÜde hulka. Lõplikud arvud.
Programmi „NER300“ jaoks ette nähtud LHÜd	Pakkumine	EIP veebisait	Aastatel 2012–2014 konverteeriti rahaks 300 miljonit LHÜd. Lõplikud arvud.
Lennundussektori enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kohaldata – kohandamised on kajastatud järgneva aasta mahtudes. 2013. ja 2014. aasta enampakkumised toimusid 2015. aastal.
3. etapi enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kohaldata – seda arvu ei vaadata läbi. Samas LHÜsid, mis jäid enampakkumistel müümata (nt teatavate liikmesriikide enampakkumiste alustamisel toimunud viivituste tõttu, nt EMP ja EFTA riikide puhul), võib müüa enampakkumisel järgnevatel aastatel.
Tasuta eraldamine (riiklikud rakendusmeetmed)	Pakkumine	ELi tehingulogi, tabelid	Neid arve ajakohastatakse kogu aasta jooksul. – Liikmesriigid võivad esitada eelmisi aastaid käsitlevad andmed hilinemisega või siis võib tegelik eraldamine olla algselt ettenähtust väiksem.
Tasuta eraldamine (uute osalejate reserv)	Pakkumine	ELi tehingulogi, tabelid	ELi tehingulogi annab täpse ülevaate tegeliku eraldamise seisust.
Tasuta eraldamine (lennundussektor)	Pakkumine	ELi tehingulogi, liikmesriikide avaldatud eraldamistabelid	
Tasuta eraldamine (artikkel 10c)	Pakkumine	ELi tehingulogi, seisukorratabel	
Heide (paiksed käitised)	Nõudlus	ELi tehingulogi, nõuete täitmise andmed	1. mail avaldatud andmed nõuete täitmise kohta sisaldavad teavet heite ja tagastatud LHÜde kohta nõudeid järgivate käitiste puhul (st käitiste puhul, kes esitavad aruande kõigi asjaomaste

			aastate kohta).
Heide (lennundussektor)	Nõudlus		Õhusõiduki käitajad täitsid nii 2013. kui ka 2014. aasta nõuded 2015. aastal.
Kehtetuks tunnistatud LHÜd	Nõudlus		CO ₂ -turgu käsitlev aruanne

Tabel 2. Andmete avaldamise ajagraafik

Ajastus	Andmed	Ulatus
1. jaanuar – 30. aprill aastal x	Elektritootmisele tasuta LHÜde eraldamist käsitlevad ajakohastatud andmed (artikkel 10c)	Aasta x–1
1. aprill aastal x	Tõendatud heitkogused Tasuta eraldamine (artikli 10a lõige 5 – riiklikud rakendusmeetmed)	Aasta x–1
1. mai aastal x	Tingimuste täitmise tähtaeg: tõendatud heitkogused ja tagastatud LHÜd	Aasta x–1
Mai/oktoober aastal x	Vahetatud rahvusvahelised ühikud	
Aasta x viimane kvartal	CO ₂ -turgu käsitlev aruanne	Aasta x–1
Jaanuar/juuli aastal x	Uute osalejate reservi olukord – tabel	
ELi tasandil avaldamata	Lennundussektorile tasuta eraldamise andmed avaldatakse liikmesriigi tasandil	

Liide 5

Tabel 1. Euroopa Liidu Kohtu eelotsused, mis on seotud ELi HKSi toimimisega ajavahemikus juulist 2016 kuni juunini 2017

Kohtuasja viitenumber	Asjaomased õigusaktid	Pooled	Kohtuasja kokkuvõte	Kuupäev	Kohtuotsuse kokkuvõte
Kohtuasi C-461/15	Otsus 2011/278/EL	E. ON Kraftwerke / DE	LHÜde tasuta eraldamise kohta teabe andmise kohustuse ulatus, võttes arvesse ühe	8.9.2016	Pädev asutus võib määratleda „asjakohase teabe“, mida tuleb esitada käitise võimsuse,

			elektrijaama töös tehtud muudatusi		tegevuse taseme ja käitamise kohta. Teavet võib pidada asjakohaseks olenemata sellest, kas LHÜde eraldamine käitajale muutub.
Kohtuasi C-460/15	Määrus (EL) nr 601/2012	Schaefer Kalk GmbH & Co. KG / DE	Sadestatud kaltsiumkarbonaadi tootmisel kasutatud süsinikdioksiidi väljaarvamise õiguspärasus vastavalt artikli 49 lõikele 1 ja IV lisa punktile 10.	19.1.2017	Artikkel 49 ja IV lisa punkti 10 alapunkt B on sadestatud kaltsiumkarbonaadi tootmisel kasutatud ning lubjatootmiskäitises t välja viidud ja stabiilselt seotud CO ₂ osas vastuolus HKSi direktiivi artikli 3 punktiga d, kuna kindla asjaoluna eeldatakse, et esineb CO ₂ atmosfääri eraldumist.
Kohtuasi C-457/15	Direktiiv 2003/87/EÜ	Vattenfall Europe Generation AG / DE	Millal tekib heitkogustega kauplemise kohustus kütuse põletamisel I lisa nimetatud käitistes, mille nimisoojusvõimsus on > 20 MW?	28.7.2016	I lisa kategooriat „Tegevusalad kütuste põletamiseks käitistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW“ hakatakse kohaldama alates kuupäevast, mil elektrijaam paiskab esimest korda õhku kasvuhoonegaase (isegi enne elektrienergia tootmisega alustamist).
Kohtuasi C-456/15; liidetud kohtuasjad C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 ja C-391/14 kuni C-393/14	Otsus 2013/448/EL	Borealis Polyolefine GmbH / AT põllumajandus-, metsandus-, keskkonna- ja veemajandusminister	Ühtse valdkonnaülese paranduskoefitsiendi arvutamise meetodi kehtivus	14.7.2016; 28.4.2016	Direktiivi 2013/448/EL artikkel 4 ja II lisa on kehtetud. Olemasolevate käitiste uuest tegevusest tulenevate heitkoguste andmeid ei oleks pidanud arvestama ja arvesse oleks tulnud võtta vaid nende käitiste

					heidet, mida ELi HKS hõlmab esmakordselt alates 2013. aastast. Ühtne valdkonnaülene paranduskoefitsient on kehtetu alates 1. märtsist 2017.
Kohtuasi C-321/15	Direktiiv 2003/87/EÜ	ArcelorMittal Rodange et Schifflange SA / LU	Küsimus valesti eraldatud LHÜde tagastamise kohta ja kas LHÜsid võib käsitada varana	8.3.2017	Liikmesriikidel on õigus nõuda valesti eraldatud LHÜd tagasi ilma hüvitamiseta. LHÜde õigusliku staatuse küsimus ei ole selles kohtuasjas otsuse tegemiseks oluline.
Kohtuasi C-272/15	Otsus 377/2013/EL, direktiiv 2008/101/EÜ	Swiss International Air Lines AG / UK Secretary of State for Energy and Climate Change ja Environment Agency	Kas otsus 377/2013/EL rikub ELis kohaldatavat võrdse kohtlemise põhimõtet, kehtestades moratooriumi LHÜde tagastamisele EMP riikide ja EMP-väliste riikide vaheliste lendude puhul, kuid mitte EMP riikide ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheliste lendude puhul?	12.12.2016	Asjaolu, et EMP-väliste lendude suhtes kehtestatud moratooriumit ei kohaldata Šveitsi lennujaamadest saabuvate ja sinna suunduvate lendude suhtes, ei riku võrdse kohtlemise põhimõtet, mida ei kohaldata kolmandate riikide suhtes.
Kohtuasi C-180/15; kohtuasi C-506/14	Otsus 2011/278/EL, otsus 2013/448/EL	Borealis AB jt / SE keskkonnakaitseamet; Yara Suomi Oy jt / FI tööhõive- ja majandusministeerium	Ühtse valdkonnaülese paranduskoefitsiendi arvutamise meetodi kehtivus ja kuummetalli tootepõhise võrdlusaluse kindlaksmääramise meetodi kehtivus	8.9.2016; 26.10.2016	Ühtse valdkonnaülese paranduskoefitsiendi arvutamise meetodi kehtetuks tunnistamine alates 2017. aasta märtsist (vt kohtuasi C-191/14 jm). Kuummetalli tootepõhise võrdlusaluse kindlaksmääramise meetod tunnistati kehtivaks. Euroopa Kohus rõhutas põhimõtet, et heitkoguseid ei arvestata topelt.

Kohtuasi C-203/12	Direktiiv 2003/87/EÜ	Billerud Karlsborg Aktiebolag / SE keskkonnakaitseamet	Kas ettevõtja, kes ei tagastanud 30. aprilliks piisavalt LHÜsid, peab maksma trahvi olenemata tegevusetuse põhjusest, isegi siis, kui ettevõtjal oli 30. aprillil piisav arv LHÜsid?	17.10.2016	HKSi direktiivi kohaseid karistusi kohaldatakse isegi siis, kui ettevõtjal, kes ei tagastanud oma LHÜsid õigel ajal, on neid piisavalt, et katta 30. aprillil oma eelmise aasta heitkogused.